

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

En byhistorie
ROSKILDE
ved århundredeskiftet

I 1917 blev der i Danmark udgivet en bogserie under fællestitlen »Danske Byer og deres Mænd«. Bogen om Roskilde var den 19. i serien, og foreligger her i et nyoptryk, med bogens sider gengivet i sin originale typografi.

I det omfang det har været muligt, er bogens 244 fotografier identiske med de fotos, der blev anvendt i udgaven fra 1917, men vi har dog i de tilfælde, hvor det ikke er lykkedes at fremskaffe originalfotografierne, forsynet bogen med andre samtidige fotos.

Hvor denne mulighed også viste sig uladesiggørlig, har det været nødvendigt med affotografering af bogens trykte billede.

I forbindelse med bogens genudgivelse har vi fået en enestående hjælp fra borgerne i byen, specielt skal nævnes Eva Tønnesen fra Lokalhistorisk Arkiv på Centralbiblioteket, som med enestående energi har fundet mange af originalfotografierne.

Vi er glade for, at vi med denne bog, der har fået titlen »En byhistorie – Roskilde ved århundredeskiftet«, kan viderebringe en beretning om byen og dens mænd, som samtiden så den.

Forlaget Thorsgaard

»En byhistorie –
Roskilde ved århundredeskifter«

Udgivet første gang i 1917 i serien
»Danske Byer og deres Mænd«

Genudgiver i 1981 af
Forlaget Thorsgaard, 3600 Frederikssund

ISBN 87-88165-02-7

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

XIX

ROSKILDE BY

UNDER MEDVIRKNING

AF

REDAKTIONSSEKRETÆR CHR. THOMSEN

1917 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1917

BROBJERGHUS - AARHUS

Absalonsbuen fra Palæet til Domkirken.

En af de danske Byer, hvis Navn bliver nævnt længst tilbage i Historien, er Roskilde. Vi hører saaledes Tale om Roskilde i det 11. Aarhundrede, da Adam af Bremen rejste her i Landet og i en Beskrivelse over Sjælland benævned Roskilde som „Sjællands Hovedstad og de Danskes Hovedsæde“. Efter den Tid hører man ofte Roskilde nævnt. Kongerne Harald Blaatand, Svend Tveskæg og Svend Estridsen m. fl. boede om ikke til Stadighed, saa dog for en stor Del i Roskilde, som derfor i Løbet af kort Tid blomstrede stærkt op og blev maaske næst efter Ribe og Slesvig Danmarks betydeligste By. Navnlig Svend Tveskæg skal have gjort meget for Byen, der ved Hjælp af Valfarten til Domkirken og de store Jordegodsgaver efterhaanden blev præget af en solid Velstand.

De Lærde er ikke helt enige om, hvorfra Roskilde har faaet sit Navn. Det er blevet hævdet, at den har faaet Navn efter Kong Ro, der skal have flyttet Byen Høgekjøbing til Pladsen ved Fjorden og opkaldt den efter sig selv og en derværende Kilde. Som yderligere Bevis har man villet anføre Roskilde Byvaaben, der forestiller en Ørn og en Kilde, omgivet af Roser. Imidlertid menes det nu at være nok saa sandsynligt, at Roskilde kommer af

„Rosenkilden“, det nuværende Maglekilde.

Det ældste Roskilde.

Til Roskilde er jo knyttet en Række historiske Personer, som vi ikke behøver at opramse her. Man tænke blot paa Biskop Absalon, Knud den Store, Valdemarerne, Dronning Margrethe, Knud Lavard med mange flere. Allerede i det

10. Aarhundrede

var Byen ret betydelig, den havde en stor Havneplads, var Konge- og Bisperesidens og var Midtpunktet for Katolicismen i Norden. Naar man kom udefra, saa man en endeløs Række af Taarne og Spir, der pegede mod Himlen, og Klokketlangen lød ustandselig ud over Byen, den kaldte Kirkens Tjenere sammen til de mange forskellige Dyrkelser, Tilbedelser, Takkebønner o. s. v.

Men da Konge- og Bispesædet i det 14. Aarhundrede

flyttedes til København, og da Reformationen i det 16. Aarhundrede blev indført, kom der en lang Nedgangsperiode for den før saa blomstrende By, og havde den ikke haft sin gamle, prægtige Domkirke, hvorom vi senere skal høre lidt, er det vel tvivlsomt, at den havde staaet Trængslerne igennem og havde hævdet sig som By. Til dette kom de mange Ulykker, som den, ligesom de fleste andre Provinsbyer, blev hjemsøgt af gennem Tiderne. I 1350, 1484, 1592 og 1711 bredte Pesten Død og Elenighed over Byen, og desuden blev den hjemsøgt af talrige Ildebrande, der lagde store Dele af Byen i Aske og ogsaa flere Gange ramte Domkirken. Ved en Brand i 1647 brændte 160 Gaarde og Huse, hvad der gav Anledning til, at det blev befalet, at de nye Huse skulde tækkes med Tegl, men ogsaa baade tidligere og senere gik store Dele af Byen op i Luer. I disse Tider hører man i det hele ikke meget til Roskilde.

I Sammenhæng med alt det andet sørgelige, der overgik Byen, kan anføres, at det jo var her Freden blev sluttet med Karl Gustav af Sverrig den 26. Februar 1658. Det var denne Fred, der blev kaldt Roskildefreden.

Under disse Forhold gik det stadig tilbage med Indbyggertallet. I 1753 var der kun 1550 Mennesker og omkring Aar 1800 var der knap 1800 Indbyggere, men omkring 1840 begyndte det igen at gaa kendeligt opad, Byen havde allerede i længere Tid været Sædet for Stænderforsamlingerne, den fik Jernbane og kom med paa forskellige Omraader. I 1890 afgav den Plads for 6,974 Mennesker, og i 1916 havde den ca. 12,000 Indbyggere, hvoraf de 500 er Militær. Byen blev nemlig i 1912 Garnisonsby.

Roskilde set fra Holbæk Landevej.

ROSKILDE I VORE DAGE

Foran er i store Træk skildret det Roskilde, der hører Historien til. Vi vender os nu til Nutidens Roskilde. Byen ligger overordentlig smukt ved den sydlige Ende af Roskilde Fjord. Den ligger temmelig højt, skraanende ned mod Fjorden, og Domkirken ses fra alle Sider i flere Mils Omkreds. I Betragtning af, at Byen ligger i det lune Sjælland, blæser det temmelig stærkt i Roskilde, saaledes at man for den Sags Skyld godt kunde tro sig hensat til en By i det mere træfattede Jylland. I og ved selve Byen er der ingen særlig Beplantning, men Bose-rup Skov ligger kun et Par Kilometer udenfor og er et meget yndet Udflugtssted, men ellers er der talrige Skove i Omegnen: Herthadalen, Klosterskoven, Borrevejle- og Ryegaardsskovene m. fl. Roskilde er en ret sund By; den gør et overmaade hyggeligt og tiltalende Indtryk, der er ikke det smaakøbstadagtige Præg over den som over saa mange andre Byer af samme Størrelse, hvad der naturligvis for en stor Del kan tilskrives den Om-

stændighed, at Byen ligger nær ved Hovedstaden og har saa udviklet en Forbindelse med denne.

Roskilde er vel mere end nogen anden dansk Købstad *Mindernes By*. I en lang Periode levede og bestod den næsten udelukkende paa sine Minder. Det er jo faktisk saaledes, at man ikke kan gaa 20 Skridt, uden at Fortiden taler til én og minder om dette eller hint fra længst forsvundne Dage. Det er jo saa godt som udelukkende fra den katolske Tid, Minderne stammer, og her har man talrige synlige Vidnesbyrd. Der er Stiftelser, Levninger af gamle Kirker, Klostre, Kilder og en Række Navne, som Allehelgensgade, St. Mortensgade, Graabrødre Kirkegaard, St. Clara Mølle, Lavrentii Taarn, St. Olsgade, Klosterkirken m. m. fl., som fortæller Nutiden, hvad der engang har været.

Selv om Brandene har hærget Byen slemt, findes der dog en Række gamle Bygninger endnu, men de senere Aar har ellers ryddet godt op mellem dem. Der stilles jo større og større Fordringer til Lys, Hygiejne og Komfort, og efterhaanden som Byen er vokset, har dens driftige Haandværkere og andre Borgere rejst nye og moderne Bygninger paa de gamles Plads. Saaledes forsvinder netop i indeværende Sommer en af Roskildes mest karakteristiske gamle Bygninger, „Skandinavien“ i Olsgade, og giver Plads for en mægtig 5-Etagers Bygning. Huslejen er høj i Roskilde, den løber op til 700 Kr. for en 3-Værelses Lejlighed, selv om det vel ikke er Reglen, at de koster mere end omkring 500 Kr., men selv til disse Priser kappes Folk om at faa Lejlighederne. Der er knapt med Husrum i Byen, og hver Flyttedag maa Kommunen gerne tage sig af flere Familier, som staar uden Tag over Hovedet.

Ligesaa virksomme som Byens Haandværkere er, ligesaa energisk og driftig er ogsaa dens Handelsstand. Der er her, saa nær København, en skarp Konkurrence, der nok skal faa Handelsstanden til at følge med Tiden; thi ellers vilde den uhjælpelig sakke agterud. Saa naar Roskilde bevislig er en udmærket Forretningsby, skyldes det ikke mindst dens Forretningsfolks Dygtighed og Energi.

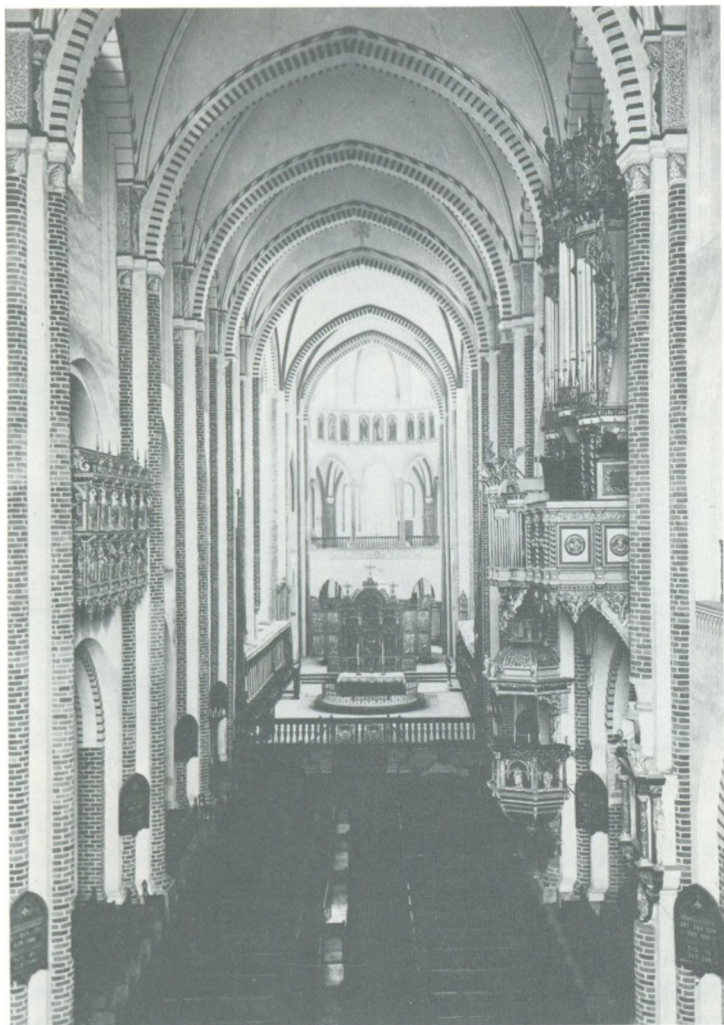

Roskilde Domkirke.

KIRKER, KLOSTRE, STIFTELSESR m. m.

Efter disse almindelige Betragtninger skal vi gaa over til at se, hvad Byen ellers byder paa. Her kommer man ikke udenom at nævne *Domkirken* først. I den katolske Tid havde Roskilde 12 Sognekirker foruden Domkirken, men af disse er nu kun Domkirken og St. Ibs, hvilken sidste staar som Ruin, tilbage. Efter Historien er Domkirkens første Begyndelse en Trækirke, der opførtes af Harald Blaataand i det 10. Aarhundrede. Ved Hjælp af den Bod, Kongerne, bl. a. Svend Estridsen, gav til Kirken for begaaede Synder, blev det ifølge Saxo muligt for

Bisp Wilhelm i 1076 at opføre en Stenkirke i Stedet for. Igennem Tiderne blev Domkirken gentagne Gange hjem søgt af Ildebrande, men til alt Held er det stadig lykkedes at bevare det meste af det oprindelige, saaledes at den endnu staar som et værdigt Minde om svundne Aarhundreder. Den indre Dekoration er omtrent, som den var i det trettende Aarhundrede i den sildige, romanske, saakaldte Overgangsstil, og ogsaa i det ydre har man søgt at bevare den gamle Arkitektur, men naturligvis har de mange Kapeller, der efterhaanden byggedes til, givet den et noget andet Udseende end oprindelig. Og dog er det historisk set en stor Værdi, man har i disse Kapeller. De fortæller bedre end noget andet om Tidernes forskelligartede Smag, om Gothik, Renaissance og den moderne Efterbygning af antik Stil. Bl. a. følgende Tilbygninger er sket gennem Tiderne: Hellig tre Kongers Kapel, Biskop Oluf Mortensens Vaabenhus, øverste Stokværk af nordre Taarn, St. Birgitts Kapel, Sydvestre Vaabenhus, Christian den Fjerdes og Frederik den Femtes samt Christian den Sjettes Kapel. Pladsen er iøvrigt ikke her til en udførlig Skildring af Domkirken, der har en meget rig Litteratur, som er let tilgængelig for enhver, der ønsker nøjere at kende lidt til den skønne gamle Kirke. Domkirken er meget rig, ja, den rigeste Kirke i Landet; idet den ejer 676 Tdr. Hartkorn Bøndergods og 5 Tdr. Hartkorn Købstadsjorder foruden store Tiender. Den bestyres af en Værge, der indtil for nylig var Etatsraad *Hiort-Lorenzen*, som nu er død. Hans Efterfølger er ikke udnævnt, men Stiftsfuldmægtig *H. C. Andersen* er konstitueret i Embedet. Værgen er undergivet en Inspektion, bestaaende af Borgmesteren og et Medlem af Byraadet og under Stiftsøvrighedens Overbestyrelse.

Domkirkens Indre.

Ved Kirken er ansat 3 Præster. Førstepræsten er Domprovst *Martensen-Larsen*, der udnævntes efter Domprovst Bondos Død i 1915, og Andenpræsten Pastor *F. C. Bruun-Rasmussen*, medens Embedet som Tredjepræst for Tiden er ledigt. Domorganisten er Hr. *Camillo Carlsen*, der tillige med Domkantor *Viggo A. Jæhnigen* har gjort sig

Palægaarden.

stærkt fortjent ved de talrige Kirkekoncerter, de gennem Aarene har arrangeret og medvirket ved. Klokkerkontoret bestyres af Klokker *Thiesen*. Umiddelbart Øst for Domkirken ligger *det kgl. Palæ*, der tidligere har huset Stænderforsamlingerne, men nu afgiver Bolig og Kontorer for Stiftsskriveren og Domkirkens Værge og Godsforvalter.

Under Kirken sorterer Stifts-Landsbykirkernes Fællesfond, der omfatter 14 Kirker, som svarer Tiende til Fonden, der bestyres af Stiftsskriveren, der er den samme som Domkirkens Værge og Godsforvalter. Til Domkirken hører desuden *Stiftsbiblioteket* i Roskilde. Omkring Domkirken er ingen Kirkegaard, men i Kirken findes en Række Ligstene og Grave dækkende over berømte danske Mænd. Endelig er Domkirken jo Hvilested for den oldenborgske Kongestamme, saavel som for den nuværende Kongeslægt. Den sidste kongelige Person, der er stedt til Hvile i Kirken, er Kong Frederik den Ottende. Naar en kongelig Begravelse finder Sted, antager Roskilde Præg af en Verdensby, thi da kommer i Tusindvis af Mennesker til Byen og sædvanlig ogsaa adskillige af Europas kronede Hoveder.

Domkirken bliver under normale Forhold aarlig besøgt af 10—15,000 Mennesker.

Indre Missions Tilbængere har i 1894 i Jernbanegade opført et *Missionshus*, der bærer Navnet „Tabor“. Desuden ligger i Toldbodgade „*katolsk-apostolisk Kapel*“, der er opført 1890. *Vor Frue Kirke*, der ligger i Byens sydlige Del, benyttes nu ikke mere, da en ny Sognekirke for Menigheden i Vor Frue Sogn er opført i Kamstrup. Præsten ved denne Kirke er Pastor V. D. Hansen, St. Jørgensbjerg. Heller ikke St. Ibs Kirke benyttes. Den har i umindelige Tider staaet hen som en Ruin. Alt Kirkelivet i Roskilde samler sig derfor om Domkirken med Undtagelse af det katolske. Katolikkerne har nemlig ligeoverfor St. Maria Hospital, der tilhører den katolske Mariaorden, opført deres egen Kirke: St. Laurentii Kirke. Deres Præst er Pastor *Kerkhoffs*. I det hele taget er Katolikkerne ret talrige i Roskilde, der af dem betegnes

som et af de mindrigeste Steder i Norden. De har saaledes en Skole, der søges af mange Børn, ogsaa protestantiske.

Af *Kirkegaarde* har Roskilde 4, nemlig: Graabrødre, Den ny Kirkegaard, St. Ibs Kirkegaard og Vor Frue Kirkegaard. Af disse benyttes St. Ibs Kirkegaard af St. Jørgensbjergs Beboere, medens Roskildenserne mest benytter Graabrødre Kirkegaard, hvor flere bekendte Mænd ligger begravet, bl. a. Komponisten *Weyse*, Stiftsskriver *Steen Friis*, Rektor *Bloch* og fra den nyere Tid Forfatteren *Gustav Wied* og Domprovst *Bondo*. Paa den nye Kirkegaard ligger den bekendte Professor *Jacob Kornerup* begravet.

Roskilde har endvidere Æren af at have Danmarks ældste *adelige Jomfrukloster*. Klostret hører ganske vist til Himmelev, men ligger inde i selve Roskilde By. Det er oprettet 1699 af Søhelten Niels Juels Enke, og det ejer 217 Tdr. Hartkorn. Klostret afgiver Bolig for Frøkner af dansk Adel og Døtre af Mænd i de 3 øverste Rangklasser. For Tiden er der 8 Damer i Klostret, medregnet Priorinden, Frk. *Skeel*.

Af Stiftelser og Hospitaler, der afgiver Bolig for trængende Mænd og Kvinder, er der *Søren Olsens Hospital*, *Meyercrones Stiftelse* ved Domkirkepladsen, *Bertel Hansens Stiftelse*, *Duebrødre Hospital* og *Duebrødre Kloster*, Agent *Schmeltz's* Stiftelse og flere mindre Hjem. Desuden er der for Børn *Roskilde Børnehjem*, *Roskilde Asyl* og *Rebekkasøstrenes Optagelseshjem* samt lagttagelsehjemmet „*Roskilde Hvile*“, der optager vanartede Dreng og ledes af Forstander *Bloch*. I denne Forbindelse maa nævnes det kommunale Alderdomshjem og Fattiggaarden, der jo ogsaa begge giver Plads for et anseligt Antal Personer.

Det kan her være paa sin Plads at nævne, at der i Roskilde er gjort meget for at skaffe de mindre bemidlede taalelige Kaar. Det har ogsaa givet sig Udslag i, at Arbejderforeningen for Roskilde og St. Jørgensbjerg for flere Aar tilbage har opført nogle Arbejderboliger i Allehelgensgade, og senere dannedes „Foreningen til Opførelse af billige Arbejderboliger“, som har opført 6—7 Bygninger, dels i Asylgade og Ny Bruunsvej og dels paa Knudsvej og Kamstrupvejen, tilsammen paa ca. 70 Lejligheder, og her kan forholdsvis ubemidlede Folk faa Lejligheder for en meget billig Leje. At disse sidste Bygninger er opført, skyldes væsentlig Folketingsmand *Henrik Nielsens* energiske Arbejde for Sagen, og han staar da ogsaa endnu som Foreningens Formand.

Af Sygehuse er der 3 i Byen. *Roskilde Amtssygehus*

Menighedssygehuset.

og *Tvangsarbejdsanstalt*, hvis Overlæge er *Th. Lunding-Smith*, ligger Syd for Banegaarden og er en hel lille By for sig. Selve Sygehuset har Plads til ca. 150 Patienter, Tvangsarbejdsanstalten og Sindssygeafdelingen til ca. 50 og Epidemiafdelingen til et lignende Antal. Tæt derved ligger *Menighedssygehuset*, der er opført af Menigheden og faar et aarligt Tilskud fra Roskilde Kommune, der er repræsenteret i Bestyrelsen. Overlæge er Læge *Hans Gravesen*. Endvidere er der *St. Maria Hospital*, der ejes af Katolikkerne og er meget søgt af Byens og Omegnens Befolkning. Hospitalets Overlæge er Hr. *Cai Tage-Hansen*.

Typisk for Roskilde er ogsaa de mange Kilder, af hvilke de mest kendte er Maglekilde, Hellig Kors Kilde og Sortebrødrekilden. Den første blev i Fjor restaureret og har nu ikke meget tilbage af sin Oprindelighed. Sortebrødrekilden findes, hvor nu St. Maria Hospitals Have er, og ved Siden af er bygget et Alter med et Billede af Guds Moder.

Raadhuset.

OFFENTLIGE BYGNINGER — GARNISONEN

Paa Raadhustorvet ligger Raadhuset, der er opført i sin nuværende Skikkelse 1883—85 efter Tegning af *O. P. Momme*. Det er væsentlig opført ved Hjælp af store Gaver fra 2 af Byens daværende Borgere, Agenterne *Schmeltz* og *C. Madsen*. Ved Opførelsen er det omtrent 30 Meter høje St. Laurentii Taarn, som stammer fra St. Laurentii Kirke, der delvis blev nedbrudt i Aaret 1537, blevet bevaret. Det er et overmaade smukt og repræsentativt Raadhus i gotisk Stil, og over Portalen til Hovedindgangen, der er i Taarnet, staar Roskildes Vaaben.

Paa Raadhuset findes Politistationen, Politiets Kontorer, Lokaler for Byraadet og Ligningskommissionen m. m. Paa Raadhuspladsen findes et nydeligt Springvand, skænket af Agent Schmeltz, og et smukt kommunalt Anlæg. Bag Raadhuset ligger Kæmnerkontoret og Stadsingeniørens Kontor i en særlig Bygning. Byens Kæmner er Justitsraad *Eckardt-Møller*, der tillige udfører Sagførerforretninger. Han er Formand for Grundejerforeningen og en Mand med stærk historisk Interesse. Paa Kæmnerkontoret findes desuden en Bogholder, en Kasserer og 4 Kontormedhjælpere. Stadsingeniøren er Hr. *H. P. Mortensen*, der til Medhjælp har et Par Assisterter.

For Enden af Allehelgensgade ved Jernbanegade og Køgevej ligger *Ting- og Arresthuset*, der er opført 1878. Her er Retslokaler for Roskilde By, Ramsø-Tune og Lejre Herreder, og her holder Roskilde Amtsraad sine Møder. I Arresthuset er der Plads til 25—30 Arrestanter.

Af andre offentlige Bygninger maa nævnes *Kasernen*. Den brændte for nogle Aar siden, men er opført paany og giver Plads for en stor Del af de Soldater, der ligger i Roskilde. I Forbindelse med den ligger *Garnisonssygehuset*, hvis Overlæge er Hr. *A. Sjøberg*.

3. Division, hvis Chef tidligere har været General *Ellis Wolff*, som nu er erstattet af General *Lütken*, medens Hr. Wolff er udnævnt til Chef for Generalstaben, har Domæne i Roskilde, og heraf er det igen 11. og 28. Bataillon af 8. Regiment, som ligger i Byen. Roskildes Kommandant er Oberst *Jacobi*, der er en imødekommende og forstaaende Mand, som staar sig godt med hele Borgerskabet.

I gammel Tid havde Roskilde som andre Byer et Borgerkorps, der blev stiftet allerede i det 12. Aarhundrede.

Ting- og Arresthuset.

Disse Borgerkorps skulde forrette omtrent det samme Arbejde som Politibetjentene nu om Dage, men desuden skulde de stille til Æresvagt ved kongelige Besøg, ved kongelige Ligbegængelser i Domkirken og meget andet. Da det ofte kneb for Roskildes Borgere at faa Tid til denne Tjeneste, forsøgte de at stille Dreng eller Oldinge i Stedet for, men det satte Magistraten en Stopper for, idet den forordnede, at der skulde stilles med „dygtige Karle og bekendte Folk“. Stadstambouren var for det meste en gammel Provinsborger fra de hvervede Tropper, og han indtog en særlig fremskudt Stilling i Korpset, men han havde ogsaa til Pligt at haandtere en mægtig Messingtromme ved enhver given Lejlighed og modtog herfor den kongelige Betaling af 10 Rigsdaler om Aaret. Aar 1800 fik Korpsets daværende Leder, J. J.

Aarestrup, anskaffet en Fane, der havde hvid Bund og bagpaa gengav en sort Ørn og Inskription: „Mod og Mandighed“. Under Frederik den Sjette naaede Roskilde-Korpset sin højeste Glansperiode. Naar han kom til Byen, var der Parader i lange Baner, saaledes at Borgerkorpset tilsidst blev en hel Karrikatur af sig selv. Alligevel blev det ved at bestaa endnu nogle Aar efter Sjettede-Frederiks Tid, men lidt efter lidt forsvandt de rundt omkring og ogsaa i Roskilde. I et Vers, der begræder Afskeden med disse Borgerkorps, hedder det:

Rundtom i Landet er en Sorg saa stor,
Danmark har mistet sit Borgerkor.

— — —

Dengang da havde de en Uniform,
Som de sku' bære i Regn og Storm,
Det kan hænd' sig, den var fjong!
Hvide snevre Pantalons
Sad snøred over Maven, saa den ligned' en Gonggong.
Og Kjolen rød, der sad saa sød
Paa Fatter; Rabatter,
Saa lyseblaa, og Skøder smaa
Paa Hælene ham tjatter.
I Krukken, der sad Fjerene
Og nikked' til Gevære'ne,
Det Syn! Ja, det var form'lig hjerteskræende.
Ak Herregud, de Tider er forbi!

— — —

Da Borgerkorpssene forsvandt, erstattedes de af *Vægttere*, hvoraf Roskilde i mange Aar nøjedes med 2. Nu har Byen et helt Politikorps. Politimester er Hr. *P. Buch*, som vi skal nærmere omtale i hans Egenskab af Borgmester. Politifuldmægtig er *C. R. Schultz*, der har været ansat i Roskilde i ca. 27 Aar, i hvilken Tid han har op-

naaet stor Popularitet i Byen. Han er endnu kun omkring ved et halvt Hundrede Aar og vil sikkert endnu i mange Aar beklæde sin ansvarsfulde Stilling til Glæde for alle de af Byens Borgere, der holder sig paa Lovens rigtige Side.

Foruden Hr. Schultz er der paa Kontoret ansat 2 andre Fuldmægtige og 2 Kontorister, af hvilke Hr. C. E. Nielsen er omtrent ligesaa gammel paa Pladsen som Hr. Schultz og er lige saa vellidt af Borgerne. Endelig er der Overbetjent *Hagemann*, Inspektionsbetjent *Bruun* og 9 faste Betjente samt en Reservebetjent.

I gamle Dage kom mange Forbrydere til Roskilde paa Grund af dens nære Beliggenhed ved København. Men i de senere Aar er dette Forhold blevet forandret. Ud over Indbruddet i Domkirken i 1908 har der ikke i lang Tid været forøvet grovere Forbrydelser af tilrejsende Forbrydere, der siger, at det at komme til Roskilde er det samme som at blive fanget. Og noget er der vist om det, thi Roskilde-Politiet fører en omhyggelig Kontrol med, hvilke Rejsende, der kommer hertil og hvem der bor paa Hotellerne. En Kendsgerning er det ogsaa, at Roskilde er en meget fredelig By, og at den er paafaldende lidt besøgt af Betlere. I det hele taget er Roskilde altsaa rolig og idyllisk. Skønt Afholdsfolkene betegner Egnen som en af Landets „vaade“ Pletter, er det kun faa berusede Personer, der i Aarets Løb bliver anholdt. Det kan dog i denne Forbindelse bemærkes, at selve Roskilde er temmelig „tør,“ idet der her er 1200 organiserede Afholdsfolk.

Men hvad der i høj Grad bidrager til Roen og Ordenen i Byen, er, at den er kemisk ren for Smugbeværtninger og lyssky Knejper af enhver Art.

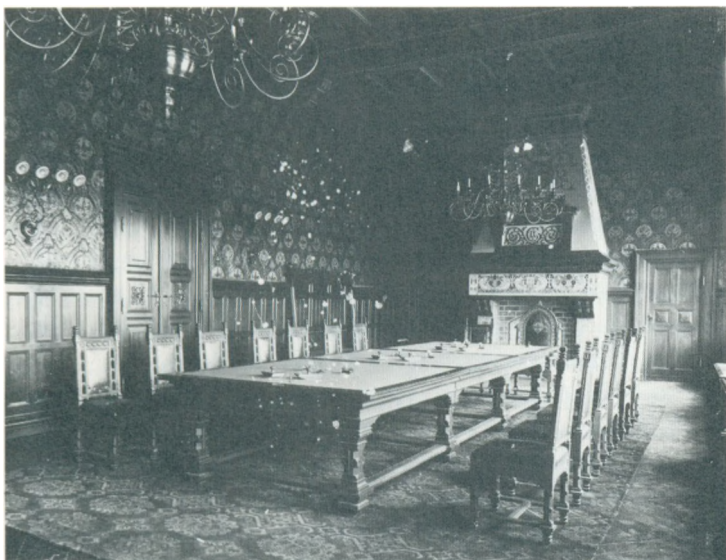

Byens Raad.

BYENS STYRELSE

Roskilde Byraad bestaar foruden Formanden af 13 valgte Medlemmer. Det er ikke saa længe siden, at det langt overvejende Flertal af Raadets Medlemmer var konservative, og Byen styredes da naturligvis ud fra konservative Synspunkter. Der blev vel begaaet Fejl her som i alle andre Byer, hvor et overmægtigt Flertal af en eller anden Art ensidigt regerer; meget blev skubbet til Side og derved læsset over paa Efterslægten, og naar det ikke er mærkedes kendeligt, skyldes det, at Roskilde i dette Aarhundrede har været inde i en Opgangsperiode, der navnlig har taget Fart de sidste Aar, indtil Krigen kom. Forretningslivet blomstrede, og Alles Indtægter steg i en saadan Grad, at de Byrder, der

kom til at hvile paa Borgerne, og som øgedes Aar for Aar, kunde bæres, uden at det følte synderligt. Roskilde har altid været mellem de Byer, der har haft den laveste Skatteprocent, og selv i Aar, hvor Krigen har omkalfatret Forholdene paa saa mange Maader, er Skatteprocenten kun 6,1 mod 5,6 i Fjor.

Den store Byraadssal.

Skønt Roskilde altid har været og endnu har Ord for at være en konservativ By, har de demokratiske Partier dog efterhaanden faaet en ret fyldig Repræsentation i Byraadet. Indtil sidste Valg i afvigte Marts Maaned sad de konservative inde med Flertallet: 7 af 6 Medlemmer, men ved sidste Valg mistede de et Mandat til det radikale Venstre, saaledes at der nu kun er 6 valgte Kon-

servative. Hidtil var de Konservative gaaet til Valg alene, men forud for sidste Valg dannedes en kommunal Vælgerforening, som væsentlig bestod af Konservative og Venstremænd, og denne Forenings Liste fik valgt 7 Kandidater, hvoraf 1 var Venstre. Ved Valget i 1913 valgte 1 Venstremand og 1 Radikal paa en Fællesliste for de 2 Partier, men i Aar gik det radikale Venstre alene til Valg og satte 2 Kandidater ind, medens Socialdemokraterne genvalgte deres 4 Mand. Faktisk har de Konservative altsaa mistet deres Overtal, og da Socialdemokraterne kun manglede nogle faa Stemmer i at faa deres femte Mand valgt, er det vel tvivlsomt, at den nuværende Stilling holdes længere end til et nyt Valg afholdes i 1921.

De 6 konservative Medlemmer af Raadet er Branddirektør J. C. Sørensen, Fru Justitsraadinde Augsborg, Sagfører F. V. Thomsen, Handelsagent Johan Petersen, Adjunkt Villumsen og Bogbinder Frederiksen.

De socialdemokratiske Medlemmer er Folketingsmand Henrik Nielsen, Redaktør V. Nørregaard, Landstingsmand Lewinsky og Bestyrer J. P. Hansen. De Radikale er Rektor H. Bertelsen og Lærer H. P. Hansen, Markskolen.

Venstres Repræsentant er Etatsraad Emil Mathissen.

Byraadets Møder ledes af den kongevalgte Formand, Borgmester *P. Buch*. Han afløste i 1913 Borgmester Hammerich og har saaledes kun været i Byen i ca. 4 Aar, men han har i den korte Tid formaaet at afvinde sine Bysbørn Respekt og Anerkendelse for den Interesse, hvormed han gaar op i de Sager, han faar med at gøre. Han er hurtig blevet afholdt af saavel By- som Landboere, idet han interesserer sig levende for sin Bys og dens Egn Trivsel, og hans Ledelse af Byraadmøderne

er saa korrekt, at han ingen Anstødssten bliver for nogen. Selv om han vel ikke altid undlader at stemme i Spørgsmaal, hvor de politiske Delingslinjer kommer frem, forstaar han dog, at den kongevalgte Formands Opgave er at være ledende og raadgivende mere end at tage Parti i Striden Partierne imellem. Borgmester Buch er en Mand paa 60 Aar, han har tidligere været Assessor i Viborg Overret og kom hertil fra Nyborg.

Om Raadets enkelte Medlemmer kan anføres, at Branddirektør *Sørensen* er det konservative Partis Fører. Han blev valgt allerede under den gamle Valglov og har taget stærkt Del i Udvalgsarbejdet, som han udfører overmaade samvittighedsfuldt. Sagfører *F. V. Thomsen* kom ind i Løbet af sidste Valgperiode og genvalgtes i Aar. Ogsaa han er Medlem af og Formand for en Række betydelige Udvalg. Før han indvalgtes i Byraadet, har han været Formand for Ligningskommissionen og Hjælpekassen og er fra 1. August i Aar udnævnt til Formand for Værgeraadet. Justitsraadinde *Augsburg*, der er gift med Apoteker, Justitsraad *Augsburg*, tager levende Del i Arbejdet. Fruen, der iøvrigt fornylig har debuteret som Forfatterinde, blev Medlem i 1915, da nu afdøde Overassistent *Blichfeldt* paa Grund af Sygdom nedlagde sit Mandat. De øvrige 3 konservative Medlemmer kom ind ved sidste Valg og er endnu i kommunal Henseende ret ubeskrevne Blade.

Folketingsmand *Henrik Nielsen* blev ligesom Branddirektør *Sørensen* Medlem af Byraadet under den tidligere Valglov og har siden uafbrudt været Medlem. Han har været og er Medlem af en Række Udvalg. Af andre Hverv kan nævnes, at han er Medlem af Direktionen for Roskilde Landbobank. Redaktør *Nørregaard* blev

Medlem i 1909 og har i Særdeleshed virket i Alderdoms- og Skoleudvalget. Han er Formand for Udvalget for den nye Badeanstalt, som blev opført i Fjor, men som endnu ikke er aabnet paa Grund af Brændselsvanskelighederne.

D'Hrr. *Lewinsky* og *J. P. Hansen* har hver for sig gjort en betydelig Indsats i Arbejdet, og Etatsraad *Mathissen* har taget livlig Del i Raadets Forhandlinger i de 4 Aar, han har været Medlem. Han er bl. a. i Øjeblikket Formand for Elektricitetsudvalget, og privat har han saa mange Hverv og Bestillinger, at det næsten vil være uoverkommeligt at nævne dem. Endelig har det radikale Parti 2 dygtige Repræsentanter i Rektor *Bertelsen* og Lærer *H. P. Hansen*. Skønt de først blev valgt ved sidste Valg, har de allerede vist, at de vil blive et Par værdifulde Medlemmer af Raadet.

Samarbejdet mellem Raadets Medlemmer er gennemgaaende godt, og det hænder sjældent, at der opstaar særlig skarpe Ordskifter. I det forrige Byraad hændte det dog flere Gange, at Sagernes Behandling i nogle af de større Udvalg var Genstand for en meget hvas Kritik, der fik Bølgerne til at gaa højt, men nu er der raadet Bod paa dette Forhold, og Reglen er, at Sagerne er meget indgaaende behandlet i Udvalgene, saaledes at Forslagene ligger udarbejdede i alle Detaljer, naar de forelægges Byraadet. Alligevel trækker Byraadsmøderne ofte ud et Par Timer eller 3, hvad naturligvis i nogen Grad skyldes det stærkt forøgede Arbejde, som Krigen har skabt. Byraadets Sekretær er Hr. *Hellesen*. Desuden er der en kvindelig Assistent paa Byraadskontoret. Paa Kæmnerkontoret er ansat Justitsraad, Kæmner *Echardt-Møller*, Kommunebogholder *Sørensen*, Kasserer *Aastrup*

og 4 Kontormedhjælpere. Kommunens Stadsingeniør er Hr. *H. P. Mortensen*, der afløste Stadsingeniør *Jørgensen* for et Par Aar siden. Han har Hjælp af 2 Assisterter. Hr. *Jørgensen* er antaget som Leder af Dyrtidskontoret, der ordner Uddelingen af Brød- og Sukkerkort og meget andet, der følger med Krigstiden.

Roskilde Kommune er, som før anført, i økonomisk Henseende ret gunstig stillet, og af nedenstaaende Tal-kolonner vil man kunne danne sig et Skøn over Udviklingen de sidste 20 Aar:

Indtægter:

	1898	1917—18
Af Ejendomme	22,344,00	190,866,00
Afgifter i Fl. Næringsloven	10,850,00	19,790,00
Paalignede Skatter	99,911,00	549,500,00

Udgifter:

Byens Styrelse	14,014,00	43,967,00
Fattigvæsnet	23,068,00	57,412,00
Alderdomsunderstøttelser	12,550,00	34,675,00
Skolevæsnet	44,741,00	96,472,00
Retsvæsen	10,872,00	36,946,00
Medicinalvæsen	3,450,00	13,330,00
Gader og Veje	65,960,00	13,800,00
Renter	34,193,00	108,020,00
Afdrag	15,243,00	67,191,00

Den samlede Balance var i 1898 410,000 Kr. og 1917—18 ca. 738,000 Kr. Man vil se, at der er en meget stor Stigning til Fattigvæsen og Alderdomsunderstøttelse, og Stigningen er endda større, end Tallene ovenfor fortæller, idet Hjælpekasserne ikke eksisterede

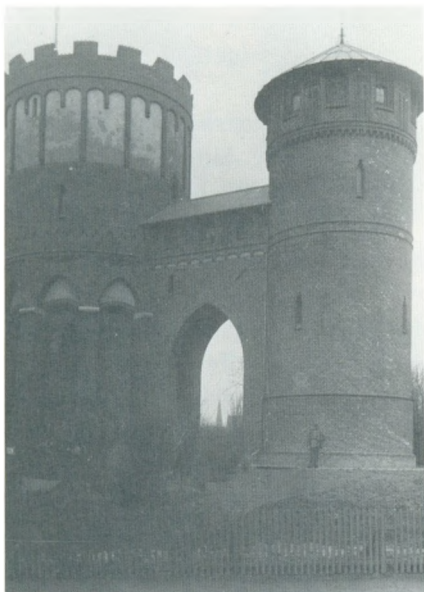
i 1898, og de fik i 1917—18 bevilget 50,000 Kr. Det usædvanlig store Beløb, der i 1898 er opført til Gader og Veje, skyldes ny Brolægning, bl. a. paa Algade til 30,000 Kr. og andre Steder til 14,000 Kr. foruden andet Arbejde. I Skatter udskrives nu ca. 450,000 Kr. mere end for 20 Aar siden, og endda er Skatteprocenten kun steget ca. 1. I Formue- og Lejlighedsskat udskrives nu 450,000 mod 86,000 i 1898.

Omkring 1894 var Kommunens Gæld 652,988 Kr., nu er den 2,364,152 Kr., og Formuen, der samme Aar ansloges til 1,301,000 Kr., var den 31. Marts 1916 3,102,960 Kr. 64 Øre.

KOMMUNALE VÆRKER

Roskilde Kommune ejer baade Gasværk, Elektricitetsværk og Vandværk.

Gasværket blev allerede anlagt i 1863, men er flere Gange siden udvidet. Dets Balance er 309,000 Kr., og der er projekteret et Overskud af ca. 22.000 Kr., men da Udgifterne er stærkt stigende, er det ganske afgjort, at Budgettet ikke vil holde, skønt Prisen fornylig er sat op fra 20 til 25 Øre pr. Kbm. Forbrugere med en skattepligtig Indkomst af under 2500 Kr., faar dog Gassen 8 Øre under den til enhver Tid gældende Pris, f. T. 17 Øre.

Vandtaarnet.

Byens *Vandværk* er opført 1880. Selve Værket ligger i Byens vestlige Ende i Nærheden af Kasernen, medens Hovedvandaarnet ligger ved Jernbanegade. For Tiden er der endnu et Vandtaarn under Opførelse Syd for Jernbanen til Forsyning af den sydlige Bydel. I de senere Aar har det ofte knebet med at skaffe tilstrækkeligt Vand, da Forbruget steg overordentlig stærkt, og Udvidelserne ikke kunde holde Skridt med Befolkningstilvæksten, men endelig i Fjor lykkedes det efter aarelange Boringer at finde saa rige Vandkilder ved „Langelinje“, at Byens Forsyning nu er sikret i lang Tid. Men Eksperimenterne kostede ogsaa smaa 100,000 Kr., hvad der gav Anledning til adskillig Kritik mod Vandværksudvalget baade i og udenfor Byraadet. Hovedsagen er dog, at man nu har *rigeligt* og *godt* Vand. Ogsaa Vandværket er budgetteret til at skulle give et Overskud af ca. 22,000 Kr.

Elektricitetsværket har ligesom de øvrige Værker hidtil været et godt Aktiv for Kommunen. Til Belysning medgaar ca. 220,000 Kwt. og til Motorer 200,000 Kwt., men i Øjeblikket er der delvis lukket af for Elektriciteten, da det kniber med at faa Olie. Man er derfor gaaet over til at fremstille Kuleelektricitet, som leveres af forskellige Virksomheder i Byen, og man mener, at der derved kan skaffes den nødvendige Lys og Kraft i Vinter. Under disse Omstændigheder kommer det budgetterede Overskud paa godt 78,000 Kr. næppe andre Steder end paa Papiret. Prisen er dog ellers ret ordentlig, nemlig 85 Øre pr. Kwt. baade til Lys og Kraft.

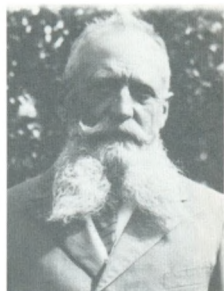
I denne Forbindelse kan ogsaa nævnes, at Kommunen har ladet opføre *en ny Badeanstalt* i Læderstræde. Den kostede omkring 50,000 Kr. og er fuldt moderne i en-

JULIUS WRESCHNER
Redaktør.

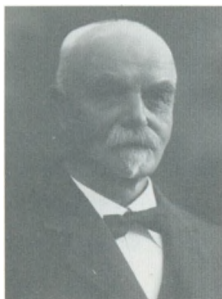
P. BUCH, R. af D.
Borgmester.

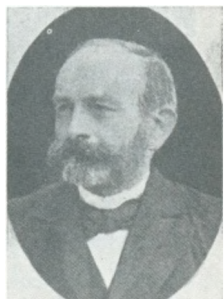
L. WEBER, R. af D.
Tømremester.

H. CHR. SCHALTZ
Købmand.

L. NIELSEN
Fabrikant.

V. MICHELSEN, R. af D.
Ih.v. Postmester.

J. P. HANSEN
Bestyrer.

FR. ANDERSEN
Bagermester.

J. P. OLSEN
Fabrikant.

hver Henseende. Men desværre har Brændselsvanskelighederne bevirket, at den ikke endnu har kunnet aabnes. Og Roskildenserne har atter kun den fortræffelige Søbadeanstalt, der ejes af Sognefoged Jensen, St. Jørgensbjerg. Hidtil har der været en lille og uanselig privat Badeanstalt i Olsgade, men den har Krigen slaaet ihjel, idet Kullene blev for dyre.

— — —
Alderdomshjemmet og *Fattiggaarden* er nævnt foran. Af andre kommunale Virksomheder maa nævnes *det offentlige Slagtehus*, der nu under Krigen har trange Kaar, og som giver et Underskud fra 4—7000 Kr. aarlig. *Stadsdyrlæge v. Halle* fører Kontrollen.

Til den offentlige Renholdelse medgaar ca. 19,000 Kr., og til Byens Belysning, der sker ved 192 Gaslygter, som i disse Tider sjældent er tændt, 9,500 Kr.

Brandkorpset kræver 4,500 Kr. Der er fast Brandvæsen, bestaaende af Brandinspektør *Har. Schledermann*, 1 Assistent, 2 Sprøjteførere, 3 Værkmestre, 33 Brandmænd samt 1 Bud.

Latinskolens Gaard.

SKOLEVÆSENET

Det kommunale Skolevæsen i Roskilde er veludviklet og svarende til Nutidens Fordringer. De kommunale Skoler kan inddeles saaledes:

- a) Borgerskolen med fri Undervisning for alle skolepligtige Børn i Købstaden i 7—14 Aars Alderen.
- b) Markskolen med samme Undervisning for de skolepligtige Børn i Landdistriktet.
- c) Mellem- og Realskolen er en Betalingskole med et stort Antal Fripladser og fører dertil egnede Børn

fra Kommunen op til Mellemskoleeksamen og Realeksamen. Naar Plads haves i Skolen, kan desuden optages Børn fra andre Kommuner.

Skolekommissionen har Tilsyn med alle skolepligtige Børns Undervisning her i Kommunen og udøver det til dels gennem Skoleinspektøren.

Borgerskolen har 3 Skolebygninger:

a) Skolen i Allehelgensgade, opf. 1886—87, 12 Kl. og ca. 360 Børn	
b) den ældre S. i Absalonsg. „ 1892—93, 16 „ „ „ 480 „	
c) den nye „ i — „ 1916—17, 5 „ „ „ 180 „	
	Ialt 33 „ med „ 1020 „

Overlærer er Skoleinspektør *R. Jørgensen*.

Markskolens Bygning er opført 1881 og senere gentagne Gange udvidet. Markskolen har 5 Klasser med ca. 150 Børn.

Førstelærer er *H. P. Hansen*.

Mellem- og Realskolen har 9 Klasser med ca. 200 Børn.

Overlærer er *A. Abitz*.

Ialt bestaar Lærerpersonalet af 2 Overlærere, hvoraf Hr. *R. Jørgensen* tillige er Skoleinspektør, 1 Kateket, 16 fast ansatte Lærere og 15 fast ansatte Lærerinder, 1 Time­ lærer og 4 Timelærerinder. Desuden er der fornylig op­ rettet et nyt Lærerebøde og et Timelærerindebøde, som endnu ikke er besat.

Private Skoler:

- a) Kathedralskolens Forberedelsesskole. Bestyrer: Rektor *Bertelsen*.
- b) Roskilde Pigeskole af 1855 (har Ret til at afholde Mellemskole- og Realeksamen). Bestyrerinde Frk. *C. Lønholdt*.

- c) Frk. Christensens Skole. Bestyrerinde Frk. *L. Christensen*.
- d) Frk. Larsens Skole. Bestyrerinde Frk. *A. Larsen*.
- e) Optagelseshjemmet Roskilde Hvile. Forstander Hr. *A. E. Bloch*.
- f) St. Josephs Skole. Bestyrerinde *S. Stanislas*.

Ved de private Skoler er der 14 Lærere og 32 Lærerinder med ialt 29 Klasser og 575 Børn. Til Roskilde Pigeskole af 1855 yder Roskilde Kommune et aarligt Tilskud af 1000 Kr.

Det kommunale Skolevæsen har en Skolelæge, der hidtil har været Læge *N. D. Schrøder*. Han er imidlertid afgaaet ved Døden, og en Efterfølger er ikke udnævnt. Skolekommissionen bestaar af Rektor *H. Bertelsen* (Formand), Pastor *Bruun-Rasmussen* og Folketingsmand *Henrik Nielsen*.

Statsskoler.

Kathedralskolen ligger ved Domkirkepladsen og omfatter Mellemskole, Realskole, Gymnasium med 2 Linjer: den nysproglige og den matematisk-naturvidenskabelige. Den har godt 200 Disciple, og hvert Aar bliver ca. 20 af Disciplene Studenter, ca. 15 tager Realeksamen og 35—40 Mellemskoleeksamen. Naar Skolen kun har de 2 Linjer, skyldes det, at den ikke, da den nye Skolelov kom, havde 200 Elever, og der maatte saa vælges mellem de 3 Retninger med det Resultat, at de to ovennævnte gik af med Sejren.

Skolen er meget gammel, idet den omtales af Saxo i det 12. Aarhundrede. Skolen har for Tiden 1 Rektor, Hr. *H. Bertelsen*, der kom hertil fra København i 1912, 3 Overlærere og 11—12 Adjunkter. Rektor Bertelsen er

en anerkendt, dygtig Skolemand, men han har ogsaa mange andre Interesser. Han er saaledes Formand for Historisk Samfund i Amtet og har stort Kendskab til Roskildes Historie og Historien i det hele taget. Overlærerinstitutionen vil jo nu bortfalde, efterhaanden som de nuværende Overlærere gaar af. Den ene af dem, den kendte Sprogmand, Overlærer *Kr. Mikkelsen*, har taget sin Afsked fra 1. August, saa faktisk er der nu kun 2 Overlærere tilbage, d'Hrr. *Schoustrup* og *Christensen*. Overlærere erstattes for Eftertiden med Adjunkter, der opbærer samme Løn som Overlærere.

Fagskoler.

- a) Teknisk Skole. Forstander Arkitekt *Kr. Smith*.
- b) Roskilde Handelsskole. Forstander Lærer *Høltzer*.
- c) Jernbaneskolen. Forstander Trafikinspektør *Rolf Harboe*.

Den første af Fagskolerne, Teknisk Skole, har for nogle Aar siden faaet opført en smuk og repræsentativ Skole i Absalonsgade. Den er meget stærkt besøgt og gaar ganske fortrinligt, hvad ikke mindst skyldes Skolens energiske og dygtige Formand, Tømrerm. *L. Weber*. Og-saa Handelsskolen kan glæde sig ved god Tilslutning, og dens Formand er Kbmd. *Axel Parliin*, der gør et stort Arbejde for Skolens Trivsel. Jernbaneskolen ligger i Klostervang. Ved den tager de unge Jernbanemænd fra hele Landet deres Eksaminer, men der er nu Tale om, at Skolen skal flyttes fra Roskilde og ind i Nærheden af København.

Af foranstaaende vil man se, at Roskilde har et omfattende og udviklet Skolevæsen. Der er sørget for de Unges Opdragelse og Undervisning i et saa stort Omfang, at det ikke er Skolens Skyld, hvis de ikke bliver dygtige Medborgere.

Jernbanestationen set fra Viadukten.

TRAFIKVÆSEN, TELEGRAF OG TELEFON

Saa godt som al Trafik til Roskilde foregaar ad Jernbanen. Ad Fjorden kommer der kun ganske faa Sejlskibe, hvorfor Toldindtægterne ogsaa kun udgør nogle faa Tusinde Kroner om Aaret. Fjorden er flere Gange opmudret, men Havnen er kun ca. 10 Fod dyb. Efterhaanden som Jernbanetrafiken har udviklet sig, er Havnens Betydning aftaget. Den benyttes væsenligst af Roskildes egen Handelsflaade, der bestaar af Damperen „Horns Herred“, som sejler Passagerfart mellem Roskilde og Selsø eller Frederikssund, Motorbaaden „Pilen“ og en 20—30 Lystbaade samt Fiskerfartøjer. Der er nemlig et ret rigt Fiskeri i Fjorden. Statens Transportnævn havde

ganske vist fornylig Humør nok til at udnævne Roskilde til Søekøbstad, saaledes at den skulde have sine Varer tilført ad Søvejen, men til Held for Indbyggerne, der i saa Fald hurtigt vilde være kommet paa Smalkost, blev Ordren tilbagekaldt nogle Timer efter, at den var udstedt.

Som sagt: den meste Trafik foregaar ad Skinnevejen. Roskilde var jo den første danske Provinskøbstad, der først fik Jernbane, idet Danmarks første Jernbane blev anlagt mellem Roskilde og København og taget i Brug den 27. Juni 1847, altsaa i Aar for 70 Aar siden. Mange ivrede dengang mod dette „Luksusforetagende“, der vilde sluge alt for mange Penge, men længe varede det ikke, før man kom til en anden Erkendelse. Den første Stationsbygning, Roskilde havde, var ikke pragtfuld, man nøjedes med et Par smaa Lokaler, og oven over disse var der Beværtning med Optræden af Danserinder. Nu er der en anselig 2-Etagers Stationsbygning, Varehus, Ilgodspakhus m. m., og paa Stationen er ansat 1 Stationsforstander, 1 Overassistent, 1 Godsekspeditor, 20 Assistenten, 3 Elever, 2 Rangerformænd, 4 Overportører, 58 Portører, 2 Stationsbude, 4 Stationsarbejdere, 20 Hjelpearbejdere, 14 Lokomotivførere og 22 Lokomotivfyrbødere. Den første Stationsforstander var *von Lunddahl*, der faldt i Slaget ved Isted 1850. Den nuværende Stationsforstander er *H. Voss*, der kom hertil i 1899. Han er 65 Aar gl. og er kendt som en ivrig Afholdsforkæmper; han er saaledes Formand for I. O. G. T. i Danmark. Roskilde er Sjællands vigtigste Jernbaneknudepunkt, og det Antal Rejsende, der drager her forbi, og ekspederes herfra og hertil, er meget stort, ligesom der er en meget stor Godstransport. Der har været Dage, hvor der har

været ekspederet over 150 Tog fra Roskilde Station. Nu er man paa Grund af Indskrænkningerne nede paa ca. 70 Tog daglig.

Den 27. April 1856 blev Banen København-Roskilde fortsat til Korsør, den 4. Oktober 1870 blev den sydsjællandske Jernbane Roskilde-Køge-Næstved-Vordingborg anlagt. Den 19. Oktober 1874 blev Strækningen København-Roskilde dobbeltsporet, men først den 1. Maj 1900 fortsattes Dobbeltsporet til Korsør. Banen Roskilde-Kallundborg aabnedes den 30. December 1874.

Der er nu projekteret en midtsjællandsk Bane Næstved-Hillerød, som skal aflaste Roskilde noget, idet det er Hensigten at lade en Del Gods gaa over Ringsted sydpaa og omvendt over Ringsted til København, men det varer nogle Aar, inden denne Bane bliver Virkelighed, idet Udstikningen først er foretaget i Sommer.

I Stationsbygningens 1. Sal har *Telegrafvæsenet* til Huse, men da Pladsforholdene er ved at være for smaa paa Stationen, vil Telegrafvæsenet næppe ret længe faa Lov at blive boende. I Fortsættelse af Jernbanestationens Bygning ligger *Posthuset*, der har gode og rummelige Lokaler. Postmester er Hr. *Henningsen*, der afløste Postmester *Michelsen* for et Aarstid siden. Roskilde har Postombæring 4 Gange daglig og 1 Gang om Søndagen. En Del af Omegnens Stationsbyer er i postal Henseende underlagt Roskilde, og fra Roskilde Postkontor udgaar en Række Landpostbude, ligesom der er Bilbesørgelse af Posten til Horns Herred med Endepunkt i Skibby.

Byens *Telefon* ejes af Københavns Telefon-Aktieselskab, og Centralen, der er moderne og tidssvarende indret-

tet, ligger i Algade, lige overfor Raadhustorvet. Forstanderinden er Fru *Ehrenreich*, der har ca. 30 flinke Damer under sig til Betjening af de omtrent 1100 Abonnenter, der findes under Centralen. Abonnenternes Repræsentant overfor Selskabet er Kbmd. *Jørg. Krogh* og Selskabets Repræsentant Sagfører *Anton Hansen*.

PRESSEN

Roskilde har 3 Dagblade, der trykkes i Byen, og desuden „Københavns Amts Social-Demokrat“, som kommer fra København. Af de 3 egentlige Roskildeblade er det konservative „Roskilde Avis“ det ældste, idet det fornylig er gaaet ind i sit 88. Aar. Dets Redaktør er *Georg Christensen*, som har redigeret det i en lang Aarrække. Det næstældste Blad er det siden Venstres Sprængning radikale „Roskilde Tidende“, som redigeres af Redaktør *Julius Wreschner*, der overtog Bladet i 1904 med nogle faa Hundrede Abonnenter. 1908 overdrog Red. Wreschner Bladet til et Aktieselskab, men købte det igen i Aar sammen med Bladudgiver *Chr. G. Odense*, og det drives nu som et Interessentskab med Odense og Wreschner som eneste ansvarlige Indehavere. Det er omtrent 44 Aar gl., har nu op mod 5000 Abonnenter og er det eneste Roskildeblad, der udgaar i 8-sidet Format. Endelig er der Venstrebladet „Roskilde Dagblad“, som kun har 39 Aar bag sig. Dets Redaktør er *J. A. Hansen*, der ejer Bladet sammen med Forretningsfører *Henrik Lassen*, Aalborg, og ogsaa det har op mod 5000 Abonnenter. „Social-Demokraten“s lokale Redaktør er *V. Nørregaard*.

Roskildepresen har en ret stærk Konkurrence i Hovedstadsbladene, men netop derved ægges deres Lyst til at præstere det bedst mulige, og det tør vistnok siges, at Roskildeegnen er godt tjent med den Presse, den har. Det gælder alle Bladene, at de altid sætter Sagen over Personerne, og indlader sig ikke i smaaligt personligt Kævl om intetsigende Ting.

FORLYSTELSER OG FORENINGER

Paa Forlystelser er Roskilde ikke særlig rig. Den trykkes af Københavns Nærhed, da Folk tager til Hovedstaden, naar de rigtig vil more sig. Som Følge deraf har Roskilde haft Ord for at være en daarlig Teaterby, men i de senere Aar har dens Ry paa dette Omraade dog bedret sig, og de rejsende Selskaber kigger gerne indenfor, da Byen jo ligger lige paa „Strøget“. Der er ikke nogen særlig Teaterbygning, men

Maler gør Studier i Gullandstræde.

Jernbanehotellet. ?

Forestillingerne gives paa Hotel „Prinsen“.

Indtil i Fjor har Roskilde ikke saa meget som haft Musik i et eneste offentligt Lokale i de lange Vinteraftener, men da tog Hotelejer *Petersen*, Jernbanehotellet, Mod til sig og

engagerede et Par Musikere til at spille for Publikum, og det viste sig, at det gik glimrende. Om Sommeren er Etablissementet „Trægaarden“, der har en stor Have og Sal, og hvis Indehaver er Direktør *N. J. Schmidt*, det Sted, hvor de fleste Roskildensere gaar hen i de lune Aftener. Der er her Koncert og Optræden af forskellige kunstneriske Kræfter, og 1. August aabner Revuefatteren og Journalisten *Chr. Krum* her sit Sommertheater, der varer i 2 Maaneder, og da han laver en god Revue og sørger for gode sceniske Kræfter, rejser han altid bort med en god Lommeskilling. Hans Revuer fejrer netop i Aar deres 10-aarige Jubilæum.

Paa „Fjordvilla“, der nu ejes af Arbejderpartiet, er der ogsaa Koncerter, Baller og Teaterforestillinger for Medlemmerne Aaret igen-

Trægaarden.

nem. Det er en gammel Adelsborg, der tilhørte Slægten *Lerche*, hvis Vaaben hænger over Hovedingangen, og her, hvor i fordums Tider de aristokratiske Damer og Herrer bevægede sig, holdt deres Glædesgilder og sang patriotiske Sange, lyder nu Socialistmarchen og Internationale, saa det giver Genlyd helt op til Domkirkens ærværdige Taarne. — Men saaledes har Tiderne forandret sig!

Fjordvilla.

Uden for Roskilde er det om Sommeren navnlig Pavillonon „Boserup“ i Boserup Skov, der lokker Roskildenserne.

Udover disse almindelige Forlystelser og Adspredelser maa nævnes *Musiklivet*. I Domkirken holdes som tidligere nævnt af og til Koncerter med nogle af vort Lands ypperste Kunstnere som agerende. Og desuden er der Roskilde Musikforening, hvis Formand er Overlærer *Schoustrup*, som arrangerer et vist Antal Koncerter for sine Medlemmer om Aaret. Ogsaa her er det god og lødigt Kunst, der ydes.

Af *Sangforeninger* findes der kun nogle enkelte. De er ikke særlig store og optræder sjældent for Offentligheden.

Foreningslivet er frodigt og mangesidigt i Roskilde som i de fleste andre Byer. Foruden de mange faglige og politiske Foreninger er der Roskilde Borger-, Haandværker- og Industriforening (Formand: Redaktør *Georg Chri-*

stensen), Roskilde Haandværkerforening (Formand: Murrermester *J. P. Olsen*), Handelsforeningen (Formand: Kbm. *H. Chr. Schaltz*), Fugleskydningsselskabet (Formand: Red. *G. Christensen*), De danske Forsvarsbrødre m. m. fl. Endelig skal nævnes en Forening, der er enestaaende i sin Art, og som holder til i Roskilde: Gl. Roskilde Amts

Marked i Roskilde.

selskabelige Forening, der tæller ca. 1400 Medlemmer, udelukkende Unge, som samles om Theaterforestillinger og Baller. Dens Formand er Propr. *Carl Nielsen*, Darupgaard.

— — —

Vil man spørge, om Roskilde har Seværdigheder, som i særlig Grad kan trække Turister til, maa vi henvise til Domkirken, Kilderne, Fjorden og forskelligt andet,

som er nævnt i det foregaaende. Foruden, hvad der forud er beskrevet, skal nævnes *det kommunale Anlæg*, som blev anlagt langs Frederiksborgvejen ned mod Fjorden lige Nord for Domkirken i Fjor. Det er overordentligt smukt og vil give Plads for en Tepavillon, naar engang Tiderne bliver til at bygge. Endvidere er der

Dampskibsbroen ved Boserup.

Klostermarken med et Par glimrende Skøjtebaner om Vinteren paa dens 2 Søer, og Birthe Margrethes Anlæg, begge tilhørende Det adelige Jomfrukloster, der velvilligst har stillet dem til Raadighed for Offentligheden. Ved Kastelsvej ligger Gustav Wieds bekendte Villa „Kastellet“ med en dejlig stor Have, hvor Forfatterens berømte Mindelund findes. Her staar Statuer af kendte Personer. „Kastellet“ er nu indrettet til Øjenklinik og

og ejes af Dr. med. *Heerfordt*, København. Lige udenfor Byen har i gammel Tid ligget den befæstede Borg „Haraldsborg“, som nu er udstykket. Her ligger Husholdningsskolen Haraldsborg, der ledes af Fru *Bransager-Nielsen*. Lidt længere ude ligger Roskilde Højskole, hvis Forstander er den bekendte *Thomas Bredsdorff*. Skolen har som Regel ca. 160 Elever, men kunde faa langt flere, hvis den blot havde Plads.

Foruden Raadhustorvet, som er nævnt andet Steds, har Byen endnu et Torv, nemlig Hestetorvet lige ved Jernbanen. Her holdes de maanedlige Markeder.

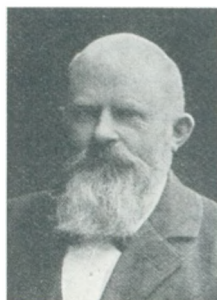
Endnu skal nævnes, at Roskildes nærmeste Nabokommune er St. Jørgensbjerg, der er større end mange danske Købstæder. Denne Kommune har nemlig henved 5000 Indbyggere, og den danner en hel By for sig, en By, der næsten gaar i et med Roskilde. Dens økonomiske Status er ikke saa god som Roskildes, da dens Befolkning i væsentlig Grad er Arbejdere, hvad der ogsaa viser sig i Kommunens Styrelse, idet de 8 af 11 Sogneraadsmlemmer er Socialdemokrater. Formanden for Sogneraadet er Brugsforeningsuddeler *M. Andersen*.

H. H. STIGAARD
Bankdirektør.

TH. HAVSTEEN, R. af D.
Jørgemester.

C. AGERSKOV
Kancelliraad.

ERHVERVSLIVET

Flertallet af os kender kun Roskilde som Domkirkens By og de af os, der har været i Byen, har sjælden set andet en den Stump af Algade, der gaar fra Bane- gaardspladsen — Hestetorvet — til Nytorv, hvor Raad- huset ligger og hvorfra vi paa eet Minut naar Domkirken.

Men Roskilde er uendelig meget mere end Domkirken. Den har en dygtig Handelsstand og dygtige Haandvær- kere, dens Industri er ikke betydelig; men der rummes flere store og ansete Industrivirksomheder indenfor Byens Grænser.

Den Maade, hvorpaa en Byes Pengeinstitutter ledes, er oftest af afgørende Betydning for Erhvervslivets Ud- vikling i en By, og det er derfor paa sin Plads at tage Finansverdenen først, naar vi nu ved et Strejftog gen- nem Byens Erhvervsliv skal danne os et Skøn over Byens Virken.

Af Byens Pengeinstitutter er Sparekassen her som

Roskilde By og Omegns Sparekasse.

andre Steder langt den ældste. *Roskilde By og Omegns Sparekasse* stiftedes 3. November 1833 paa Initiativ af Overlærer *Johs. Hage* og modtog den første Dag 17 Indskud paa tilsammen 861 Rbd. Sparekassen blev hurtigt en af de største i Landet og den gik sejrrigt ud af alle haarde Kampe, der stod om den, men som Pladsen ikke tillader os at komme nærmere ind paa. De er udførlig beskrevne i det Skrift om Sparekassen, som Kancelliraad C. Agerskov udarbejdede 1903. Blot et Par Tal til Belysning af Væksten:

1837	indestod i Kassen	82,318 Rbd.
1850	" " "	648,112 "
1874	" " "	2,255,906 "
1875	" " "	5,013,627 Kroner
1900	" " "	10,929,579 "
1916	" " "	20,978,599 "
1917 ^{81/8}	" " "	24,156,356 "

Sparekassens Direktion bestaar af Kancelliraad *C. Ager-skov*, der har været i Kassens Tjeneste siden 1867, Borgmester *P. Buch*, Postmester *V. Michelsen*, Tømrermester *L. Weber* og Jægermester *Th. Havsteen*, der er Direktionens Formand.

Roskilde Bank stiftedes 1884. Den virker med en Aktiekapital paa 400,000 Kroner og havde 1916 en Omsætning paa over 188 Millioner Kroner., Indlaanene udgjorde over 7 Millioner. Bankens Bestyrelse bestaar af

Roskilde Landbobank.

et Bankraad med Sagfører *N. C. P. Petersen* som Formand og Bankens adm. Direktør *H. P. Schram*.

Roskilde Landbobank er af yngre Dato. Roskilde har haft *sin* Bankaffære, men da den paagældende Bank maatte likvidere, savnedes der en Bank til at varetage Interesserne for den Kreds af Borgere, der hidtil havde benyttet den tidligere Bank og der kom snart Forhandlinger igang om at redde Stumperne.

Til Ære for Roskildeborgernes sunde Sans er det, at de til Slut enedes om at bygge en ny Bank op, der

VILLADS NIELSEN
Købmand.

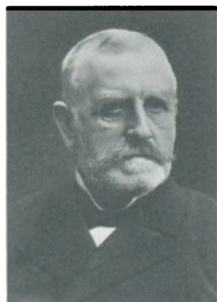
OTTO BØNNELYCKE
Købmand.

F. FLACH
Direktør.

kunde staa frit til alle Sider. Roskilde Landbobank stiftedes derefter i 1913. Som Direktør fik den en meget dygtig Bankmand i *H. H. Stigaard*, der kom fra Horsens Bank og er kendt for sin Virksomhed indenfor K. F. U. M. Direktionen bestaar iøvrigt af Folketingsmand *Henrik Nielsen*, Redaktør *N. S. Kristensen*, Bagermester *Fr. Andersen* og Gaardejer *H. Pedersen*. Bankens Totalomsætning var 1914 paa 16 Millioner Kroner, men i 1916 paa 78 Millioner!

En af Roskildes betydeligste industrielle Virksomheder

C. A. OLESEN, K^o, DM
Etatsraad.

CHR. H. OLESEN
Direktør.

HANS NIELSEN
Slagtermester.

ejes af Aktieselskabet De Danske Spritfabrikker. Roskilde Spritfabrik er af meget gammel Oprindelse.

Der findes et Skøde fra 1824, hvoraf det fremgaar, at Brændevinsbrænder Rasmus Jensen har ejet Brænderiet og drevet dette i Forbindelse med den bekendte Landevejskro „Møllehusene“, og desuden har der fra

De Danske Spritfabrikker i Roskilde.

gammel Tid hørt et betydeligt Landbrug med ca. 35 Td. Land Ejendomsjord foruden flere Hundrede Tdr. Land Lej jord til Fabrikken.

I Forbindelse med Fabrikken drives stadig 100 Tdr. Land.

Efter Rasmus Jensens Død var Brænderiet paa adskillige Hænder, mende respektive

Ejere vanrøgte-

de Fabrikken fuldstændigt og gik fallit den ene efter den anden.

Først i 1878, da den daværende cand. pharm., nuværende Etatsraad C. A. Olesen og Kommuneraad J. W. Heymann overtog Fabrikken, og efter at Branden, der overgik den i 1881, havde gjort det af med de forældede Anlæg

De Danske Spritfabrikkers Kontorbygning i Roskilde.

og muliggjort Opførelsen af en fuldstændig moderne Fabrik, blev Foretagendet rentabelt og oparbejdedes til at blive en af Landets betydeligste Virksomheder indenfor Branchen.

I 1881 solgtes Roskilde Spritfabrik til Aktieselskabet De Danske Spritfabrikker, som var blevet til paa daværende Privatbankdirektør Tietgens og Direktør Olesens Initiativ og Olesen blev samtidig administrerende Direktør for dette Selskab.

Fabrikken i Roskilde, der i Øjeblikket beskæftiger ca. 30 Arbejdere, fremstiller Brændevin, teknisk Sprit, ligesom dens Produktion af Brødgær er meget betydelig.

Etatsraad C. A. Olesen er født den 27. Juni 1845 i Hjørring, blev cand. pharm. 1866, Underdirektør ved Aalborg Spritfabrik 1871—78 og har, som oven for nævnt, været administrerende Direktør for Aktieselskabet De Danske Spritfabrikker siden dets Stiftelse.

S. BENCKE
Kontorchef.

GEORG BRACH
Fabrikant.

E. DAM
Justitsraad.

Etatsraaden, der som bekendt, i en Aarrække var Formand for Grosserer-Societetets Komité, er for Tiden bl. a. Formand for Nationalbankens Repræsentantskab.

Hans Søn, Direktør Chr. H. Olesen, der er født den 31. Januar 1885 i København, indtraadte efter nogle Aars Studieophold i Hamborg, Bordeaux og London i Selskabet som Sekretær 1910, blev Underdirektør 1914 og Direktør 1916.

Paa vedstaaende Illustration af Roskilde Spritfabrik lægger man særlig Mærke til dens sjældent smukke Facadebygning, der er saa meget mere bemærkelsesværdig, som en uhyggelig Mængde af de Bygninger, der rummer vore industrielle Virksomheder, er blottede for selv den tarveligste Form for Skønhed.

Paa Næringsindustriens Omraade har Roskilde et Par Virksomheder af ny Dato, der begge er opstaaede ved de nye Krav til Næringsmidler, som Krigen har skabt, men de synes ogsaa begge ledede saaledes, at de har Betingelser for at fortsætte Gerningen udover Øjeblikket.

Akts. Bouillonterningfabriken „Fremad“ var den første hjemlige Fabrik, der fik Fodfæste i Tyskland for sine

Terninger. — Den ledes energisk af Direktør Aage M. Eriksen og beskæftiger ca. 50 Mennesker, der ved Hjælp af moderne hygiejniske Maskiner fremstiller baade Bouillonterninger og Ekstrakt.

Roskilde Konserverfabrik oprettedes i 1914 af Fabrikant K. Mortensen, der tidligere en Række Aar ledede den sjællandske Bondestands Sygeforening. Fabrikken, der

er indrettet efter Udlandets bedste Forbilleder, beskæftiger ca. 30 Mennesker, der hver Uge faar udbetalt ca. 700 Kr. i Arbejds løn.

Fra Bouillonterningfabriken „Fremad“.

Bouillonterningfabriken „Fremad“.

Interiør fra Roskilde Konserverfabrik.

Interiør fra Roskilde Konserverfabrik.

Papirfabrikken *St. Clara Mølle* arbejder uafhængig af De danske Papirfabrikker og giver Brødet til 32 Mennesker. Virksomheden ledes af Direktør Wilh. Pedersen, der er barnefødt i Roskilde og oplært paa *St. Clara Mølle*, hvis Direktør han blev i 1913.

Direktøren er Bestyrelsesmedlem for Arbejdsløsheds-kassen.

Chromlæderfabrikken, Jørgen Winther A/S er startet paa Grundlag af Jørgen Winthers Opfindelse, hvorved Læderet imprægneres med et kemisk Stof, der giver det større Styrke og bedre Modstand overfor Vand end almindeligt Læder. Winthers Opfindelse er pa-

St. Clara Mølle.

Chromlæderfabriken Jørgen Winther A/S.

tenteret og har en stor Fremtid for sig. 2 Dage før Krigens Udbrud paabegyndtes Opførelsen af en ny Fabrik og Januar 1915 paabegyndtes Fabrikationen, der nu beskæftiger 25 Arbejdere. Selskabet ledes af Direktørerne Jørgen Winther og Ivar Clausen; den sidstnævnte har ved selv at kunne fremstille Chrome tilført sit Firma en Værdi, der har sikret dets fortsatte Virken trods de vanskelige Forhold under Krigen.

Med det lange Navn *The Dominion Belting Co. & Hans*

The Dominion Belting Co. & Hans Winthers Garverier.

Winthers Garverier Ltd. virker et Aktieselskab, hvis Virksomhed er grundlagt af H. Winther, og som fremstiller Drivremme og almindelige Garverifrembringelser. Her beskæftiges 40 Arbejdere. Da Chromlæderfabrikationen i 1914 udskiltes som selvstændig Virksomhed, blev Direktør F. Flach fra Aarhus Selskabets Leder.

Akts. Maglekilde Maskinfabrik og Jernstøberi anlagdes for 50 Aar siden af Faderen til den kendte Maglekilde-

Akts. Maglekilde Maskinfabrik og Jernstøberi.

Petersen. Fabriken fremstiller særlig Vægte og Mejerimaskiner og har ofte været førende paa dette Omraade, saaledes er den første Mælkecentrifuge fremstillet her, denne nu uundværlige Maskine, der faktisk har skabt hele Andelsbevægelsen. Fabriken, der beskæftiger 38 Mennesker, ledes af Direktør C. B. Strøyberg, der købte Virksomheden i 1894. 1914 omdannedes Fabriken til Aktieselskab.

Nielsen & Olsens Maskinfabrik.

En anden betydelig Virksomhed indenfor Maskinindustrien er Firmaet *Nielsen & Olsen*, der etableredes 1885. I Begyndelsen var der kun Arbejde til de 2 Indehavere, men Forretningen voksede hurtigt og tre

Aar senere flyttedes Virksomheden til Jernbanegade, hvor hele det ret betydelige Fabrikskompleks endnu findes. Firmaet, der paatager sig alt Jernbane- og Maskinarbejde, beskæftiger 30 Mand. Fabrikant J. P. Olsen, der nu er Eneindehaver af Firmaet, er født 1860 og har lært hos Burmeister & Wain. Olsen var tidligere Byraadsmedlem og er nu Medlem af Sørensen for Københavns Amt.

Maskinfabrikant *P.*

E. Severin er født i 1877 i Roskilde, hvor han ogsaa etablerede sig 1903. Fabrikant Severin beskæftiger en halv Snes Mand og han fremstiller særlig Landbrugsmaskiner og Redskaber, elektriske Artikler og en Del Støbegods.

Maskinfabrikant Severins Udstilling.

Hammerbo Maskinfabrik, hvis Indehaver er Maskinfa-

Hammerbo Maskinfabrik.

brikant Emil Jensen, har oparbejdet sig en Specialitet ved Anlæg i Avlsbygninger af saadanne Ting som Halmtransportører og Kornelevatorer, ligesom Fabriken har indrettet sig paa Reparation af Høstmaskiner og Tærskværker.

Roskilde Cyclebørs er en meget betydelig Fabrik for

H. P. NIELSEN
Købmand.

V. P. JACOBSEN
Købmand.

S. SØRENSEN
Direktør.

Cycler og Motorkøretøjer, som anlagdes 1895 af Fabrikant F. F. Christensen. Fabriken var først i Algade, men den stadige Vækst krævede mere Plads, og Christensen byggede derfor i 1897 sin egen, store Ejendom paa Jernbanegade, der indrettedes med sit eget Elektricitetsværk til Forsyning af Virksomheden med Lys og Kraft. Der

Roskilde Cyclebørs.

beskæftiges nu 35 Mennesker til Stadighed og der leveres ca. 5000 Cycler om Aaret, og hele denne Virksomhed har Christensen bygget op siden 1895 med en oprindelig Driftskapital paa 1200 Kr. og een eneste Dreng som sit første Personale.

Købmandsfirmaet *Anton Petersen & Søn* stammer fra 1850, da Købmand Kaufmann byggede den store Maga-

Anton Petersen & Sønns Købmandsgaard.

sinbygning, der stedse har været en glimrende Støtte for Forretningen. Firmaets Seniorchef, Købmand Anton Petersen kom i Lære hos Købmand P. Frederiksen, Roskilde, 1869, var derefter et Par Aar i København, vendte saa tilbage til Roskilde, hvor han snart blev selvstændig Købmand og overtog den kaufmannske Forretning. For et Par Aar siden optoges Sønnen, Anton Petersen jun., i Firmaet, hvis Forretninger hovedsagelig er Korn, Foderstoffer, Markfrø og Kul.

Købmand *Djalma Lund*, der er født i Saksøbing, lærte sit Fag hos Fr. Schoppe i Maribo og etablerede sig 1909 i Roskilde, hvor han købte en af de rigtig gamle Køb-

mandsgaarde med Plads til mange Bøndervogne. Der er

Wandel-Petersens Købmandsgaard.

stadig Arbejde til 3 Mand i Butiken og et ligesaa stort Antal har fuldt op at gøre paa Lager og i Gaard. Firmaets Hovedartikler er Korn, Foderstoffer, Kul og Cokes.

Købmand Wandel-Petersen lærte i Slagelse og overtog for et Par Aar siden

Wandel-Petersens Pakhus.

det gamle Købmandshus, som P. A. Schram startede for 68 Aar siden og som i 1899 overtoges af Wandel-Petersens Fader. — Skønt Udvidelser er nødvendige, beholder det gamle Firma dog stadig sin oprindelige Skikkelse. I de om-

fattende Lagre beskæftiges 16 Mennesker.

Gennem flere Slægtled har Familien Kornerup drevet en stor Forretning i Roskilde med Trælast og Bygningsartikler. Hele denne Virksomhed, der spænder over et Areal paa 1¹/₂ Td. Land og beskæftiger 10 Mand, over-

Otto Bønnelyckes Trælasthandel.

JØRGEN KROGH
Købmand.

AXEL PARLIIN
Købmand.

N. J. SCHMIDT
Restauratør.

toges i 1905 af Købmand *Otto Bønnelycke*, der stammer fra Svendborg. — *Bønnelycke* var Byraadsmedlem i Perioden 1913—17 og er Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse.

Købmand *H. P. Nielsen* etablerede sig i 1906 i Hotel Prinsens Bygning. Forretningen, der beskæftiger 8 Mennesker, er en af Byens største, omfattende Isenkram, Landbrugsredskaber og Morsø Støbegods. Købmand Nielsen nyder stor Anseelse i Byen og har bl. a. Sæde i Bankraadet og i Bestyrelse for den kommunale Vælgerforening.

En af Byens ældste Forretninger er *D. Borellos Eftf.*, der grundlagdes 1826 af en indvandret Italiener. Den nuværende Indehaver, Købmand Axel Parliin overtog Forretningen i 1895 og har i de 22 Aar mere end fordoblet Omsætningen, saa der nu beskæftiges 8 Mand ved den daglige Handel, der omfatter Isenkram og Udstyr. Købmand Parliin beklæder flere Tillidshverv, saaledes som Formand for Hjælpekassen og for Roskilde Handelskole.

En af Byens yngste Forretningsmænd ved sin Etablering var Købmand P. Kelp, der maatte søge Myndig-

D. Borells Efterfølger.

Th. A. Fischers Efterfølger.

hedsbevilling, inden han for 6 Aar siden kunde overtage det gamle Isenkramfirma, som han nu fører under Navnet *Th. A. Fischers Eftf.* Købmand Kelp har imidlertid dokumenteret sin Dygtighed, idet han har ført Forretningen meget betydelig frem, saa den nu indtager hele Ejendommen og beskæftiger 7 Mennesker.

Villads Nielsens Manufakturhandel.

En kendt Roskildeborger er Købmand *Villads Nielsen*, der gennem 13 Aar har beklædt flere betydende kommunale Tillidshverv, bl. a. som Byens Revisor, Medlem af Ligningskommision og Byraad. Nielsen, der forøvrigt er Broder til vor nuværende Undervisningsminister, begyndte for 25 Aar siden paa fuldkommen bar Bund en Manufakturhandel i Roskilde og har stadig arbejdet

den frem, saa den daglige Ekspedition nu kræver 6 Menneskers Arbejde.

Crome & Goldschmidts Fabrikers Udsalg er kendt i alle Byer og der har været et saadant Udsalg i Roskilde i over 30 Aar. Forretningen overtoges i 1912 af den unge Købmand Thomas Larsen, der med Energi og Dygtig-

Crome & Goldschmidts Fabrikers Udsalg.

hed har passet sin Forretning, saa Omsætningen er fordoblet flere Gange. Der beskæftiges nu daglig 3 Kommiser, 1 Dame og 1 Lærling.

En Manufakturhandel af meget gammel Dato er *O. H. Schmeltz Eftf.s* Væveri Udsalg, der endnu bærer det gamle solide Præg over hele sin Virksomhed. Forretningen ejes nu af en af sine gamle Lærlinge, Købmand Carl Andersen, der tillige har Sæde i Byens Ligningskommission.

O. H. Schmeltz Eftf.

Manufakturhandler *Chr. Esch* begyndte sin Forretning i August 1909 og har ved et flittigt Arbejde skabt sig en fast Kundekreds. I Forretningen, der nylig udvidedes med en Afdeling for Sengeudstyr, beskæftiges 3 Mennesker.

Købmand E. Seidenfaden, der er Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse, var indtil 1915 Bestyrer af *Vett & Wessels Udsalg* i Roskilde; han overtog da Forretningen for egen Regning og købte den Ejendom, hvori Forretningen stadig findes og lægger Beslag paa al Pladsen.

Chr. Esch' Manufakturhandel.

Vett & Wessels Udsalg.

I Ejendommen findes nogle ejendommelige gamle Kælderpartier, som Seidenfaden har ladet restaurere og indgaa som Led i Forretningens Udstillinger.

Skrædermester *M. Mathiasen* er født, har lært og levet sit Liv i Roskilde By, hvor han overtog Faderens Forretning i 1914. Forretningen er etableret 1872 og omfatter saavel Herre- som Dameskræderi. *Mathiasen* er en ivrig og kendt Skytte, der er Æresmedlem i Skytteforeningens 40. Kreds.

Stiftsfuldmægtig *Hans Chr. Andersen* driver siden 1898 en meget betydelig Forsikringsvirksomhed under Navnet *Dansk Assuranceforretning*, der omfatter enhver Forsikringsart. Foruden at varetage sit Embede beklæder *Andersen* Posten som adm. Direktør for Indbrudstyverforsikringsselskabet Danmark og repræsenterer desuden en Række af vore ansete Forsikringsselskaber, som Haand i Haand, Hafnia, dansk Krigsforsikring og flere af samme

Interiør fra Skrædermester Mathiasens Værksted.

fine Bonitet. Stiftsfuldmægtig Andersen, der er dansk Jurist, overtog sit Embede i 1894, og har evnet at gøre sig meget afholdt i Roskilde.

Fabrikant *L. Nielsen*, der stammer fra Præstø-Egnen, var oprindeligt Bygningshaandværker, drev derefter Landbrug og købte sluttelig i 1906 Halmvarefabriken i Roskilde, som han moderniserede med elektrisk Drivkraft og nye Maskiner.

Dansk Assuranceforretning.

Der beskæftiges

C. ANDERSEN
Manufakturhandler.

N. PETERSEN
Fabrikant.

DJALMA LUND
Købmand.

under normale Forhold 17 Mand i Fabriken og en Del af Produktionen eksporteres, bl. a. til England. Fabri-

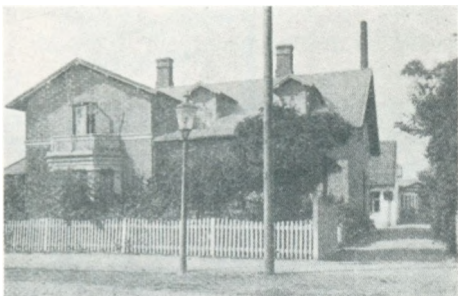
Halmvarefabrikken.

kant Nielsen har stærke politiske og sociale Interesser og er bl. a. Formand for det radikale Venstre i Byen og har Sæde i Bestyrelsen for Akts. Roskilde Tidende, ligesom Nielsen og Hustru for en Tid

siden skænkede et stort Grundareal til værdige trængende Haandværkere.

Fabrikant *J. M. Frellsen* startede først en Sukkervarefabrik i Slagelse, men flyttede i 1915 hele Virksomheden til Roskilde, hvor han byggede sig en moderne Fabrik med et Grundareal paa 700 Kvadratalen og udstyret med nye Maskiner, der under betryggende hygiejniske Forhold fremstiller de forskellige Sukkervarer, som sælges over hele Landet.

Snedkermester
Ingemann Aabye
overtog ved Fade-
rens Sygdom den-
nes store Virksom-
hed, der anlagdes i
1887. Sønnen har
oparbejdet Forret-
ningen, saa den nu
er Roskildes største
Maskinsnedkeri, og

Frellesens Sukkervarefabrik.

da hele Fabriken nedbrændte i 1910, blev den genrejst under saadanne Former, at den nu kan betegnes som en Mønstervirksomhed. Tidligere fremstilledes særlig Bygningsarbejder, men den unge Aabye har haft Øjnene aabne for det store Marked, der i Udlandet findes for danske Møbler og lægger nu Hovedvægten paa Fabrikation af saadanne Møbler, der særlig egner sig for Eksport og dette Arbejde er lykkedes saa godt, at Maskinsnedkeriet kan give Arbejde til 15 Mand.

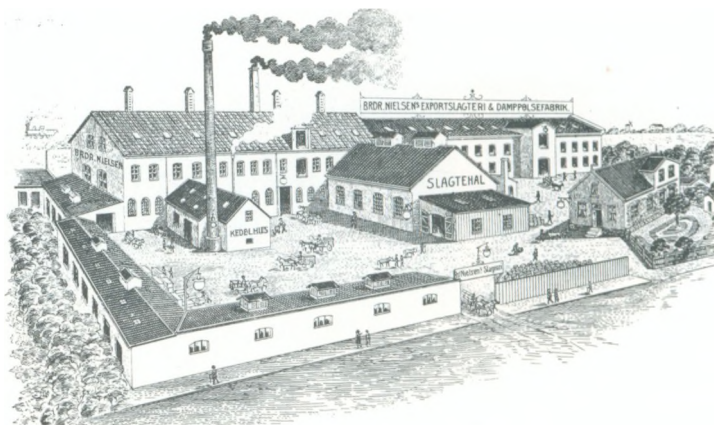
En anden Virksomhed, hvis Navn rækker viden om

Ingemann-Aabyes Maskinsnedkeri.

og udenfor Lan-
dets Grænser er
*Brd. Nielsens Eks-
portslagteri og
Dampøsefabrik.*

Denne Virksom-
hed begyndte gan-
ske beskedent i
1889 som et al-
mindeligt Slagteri
med Detailudsalg.

Brødr. Nielsen's Eksportslagteri og Damppløsefabrik.

**Efterhaanden udvidedes Virksomheden, der byggedes
Slagtehal og Fabrik for Tilvikning af Pølser og Konserver**

Roskilde Export-Compagni.

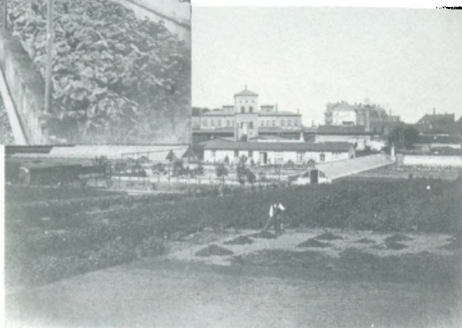
og Varerne vandt Anerkendelse, saa Firmaet fik adskillige store Leverancer, bl. a. til Militæret under de store Kantonnementsøvelser.

I 1860 startede Købmand Culmsee en Produktforretning under Navnet *Roskilde Export-Compagni*, der handlede med alle Arter af Affaldsartikler. Den unge C. W. Leegaard fik Ansættelse i Firmaet, der efterhånden fik

en betydelig Om-sætning, og da Lee-gaards Fader købte hele Forretningen i 1895, havde han en god Støtte i Sønnen,

der overtog hele Virksomheden i 1916 i Kompagni med Købmand Jacobsen.

Alfred Petersens Handelsgartneri.

Der fandtes i 1892 et lille Gartneri i

Roskilde, der faktisk kun bestod af 3 smaa Huse. Dette Gartneri købte *Alfred Petersen* og tog fat paa her at bygge sig en stor Virksomhed. Petersen havde gaaet i en god Skole hos den kendte Zeiner-Lassen i Helsingør og han tog derfor fat fra Bundnen, rev de gamle Huse ned, fik god Kultur i Jorden, købte mere Jord, saa Gartneriet strakte sig over 3 Tønder Land med et Anneks

paa 2 Tønder paa den anden Side Banelinien, dernæst byggede Petersen efterhaanden 15 Drivhuse, oprettede en Planteskole og sidder nu inde med et stort Gartneri, der beskæftiger 14 Folk foruden flere løse Arbejdere. Inde i Byen har Petersen en Butik, hvorfra han sælger sine Blomster, Frø og lignende Sager fra Gartneriet.

Interiør fra Im. Rasmussens Drivhuse.

Gartner *Immanuel Rasmussen* lærte sit Fag i København og London, kom derefter til Roskilde, hvor han anlagde sit Gartneri i 1893. Det omspænder et Areal paa 2 Tønder Land, hvorpaa Rasmussen — i Reglen assisteret af 4 Mand

— dyrker Blomster og Grøntsager, specielt Agurker og Tomater. Rasmussen, der tidligere var Formand for Gartnerforeningen, sidder nu i Bestyrelsen for Højskoleforeningen og Venstrevælgerforeningen.

Strandmøllen i Roskilde tæller sikkert sine 200 Aar. Møller Lassen købte den i 1863 og oplærte selv sin Søn, den nuværende Møllejejer C. A. Lassen. Denne lærte tidlig at blive selvstændig, idet han efter Faderens Død i 1875 maatte bestyre hele Virksomheden for sin

Strandmøllen.

Moder, skønt han kun var 16 Aar, men det gik fortrinligt. Møllen drives oprindeligt ved Vandkraft, men hygiejniske Grunde forbød videre Anvendelse af Vandet og der blev saa anskaffet en Dieselmotor. Møllen fremstiller særlig Byggryn og som Specialitet de saakaldte Sanagryn, der koges til Grød paa 10 Minutter.

Brødrene Lützhøfts Efterfølger.

Det store Købmandsfirma *Brødrene Lützhøft's Efterfølger*, der særlig handler med Korn og Foderstoffer, Kul og Colonial, overtoges i 1903 af Købmand Chr. Petersen, en rolig, støt Mand, der ved sin solide Dygtighed har ført sin Forretning jævnt fremad, saa den nu giver Arbejde til 10 Mennesker.

Købmand *H. Chr. Schaltz* har flere Tillidshverv indenfor Roskilde Handelskredse, og er bl. a. Formand for

Handelsforeningen og Medlem af Ligningskommissionen. Schaltz startede sin Forretning i 1889 paa samme Sted, hvor den endnu findes. Det er en Specialforretning i Kaffe med eget Brænderi og elektrisk Drift.

H. Chr. Schaltz.

Chr. Winthers Købmandsforretning.

Købmand *Chr. Winther* etablerede sig paa Torvet i 1868 og flyttede 10 Aar senere ned paa den Plads, hvor Forretningen nu findes, men selve Ejendommen er nylig bygget om fra Grunden af. Chr. Winther, der sidder i Bestyrelsen for Handelsforeningen og Haandværker- og In-

CARL ANDERSEN
Købmand.

CHR. MADSEN
Prokurist.

MARIUS NIELSEN
Slagtermester.

dustriforeningen, overdrog Forretningen til sin Søn, den unge Købmand A. C. Winther i 1910.

Den Materialhandel, som cand. pharm. *Carl Hansen* nu er Indehaver af, oprettedes 1866 og overtoges af Hansen i 1883. Forretningen er udvidet betydeligt og er nu en af de største Materialforretninger paa Sjælland, Hovedstaden selvfølgelig ikke medregnet.

Den unge Købmand *Harry A. Jensen* aabndte i 1916 en ny

Kolonialhandel i Roskilde og fik straks flere gode Leverancer, bl. a. til flere af Byens Restauratører, ligesom Jensen har skaffet sig en Del Kunder i Vin gennem sit Oplag fra kgl. Hofvinhandler Joh. Fr. Schalburg.

Harry A. Jensens Kolonialhandel.

Danske Byer og deres Mænd

Carl Hansens Materialhandel.

Det gamle Kolonialfirma *Lauritz Jørgensen & Co.s Efft.* overtoges for et Aarstid siden af Købmand C. P. Jacobsen, der har en god Støtte i Prokurist Chr. Madsen, som kender Firmaet og dets Kunder gennem sin mere end 30-aarige Virken i Forretningens Tjeneste.

Akts. *Ferd. Bangs* Tobabsfabrik er et gammelt, anset Roskildefirma, hvis Udsalg paa Hjørnet af Algade og Torvet er kendt af enhver Roskildeboger. Efter Bangs Død blev Jacob Bach Direktør for Firmaet, i hvis Tjeneste han har været siden 1885, da han fik Plads som Kommiss i Bangs Udsalg.

Manufakturfirmaet *Pugdahl Sørensens Eftf.* overtoges

Lauritz Jørgensen & Co.s Eftf.

for halvandet Aar siden af den unge Købmand N. P. Nielsen, der stammer fra Holbækkanten og har lært Manufakturhandel i flere sjællandske Byer.

Guldsmed *Axel Hansen* etablerede sig i 1904 og har oparbejdet sig en god Forretning, der har faaet de fleste Leverancer af de Skyttepræmier, der forbruges af Amtets mange Skytteforeninger.

Manufakturhandler *Max Greiersen* startede sin For-

Akts. Ferd. Bangs Detailudsalg.

Guldsmid Axel Hansen.

Pugdahl-Sørensens Eftf.

S. GULDAGER
Guldsmed.

C. A. LASSEN
Mølle ejer.

H. P. HANSEN-GLEM
Stenhuggermester.

retning i 1913 og oprettede omtrent straks egne Systuer. Tre Aar senere blev Pladsen for lille, og Greiersen maatte gaa i Gang med betydelige Udvidelser, der nu har givet

god Plads til de mange Ekspeditioner og smukke Udstillinger af Forretningens Varer.

Sten- og Billedhugger *H. P. Hansen-Glem* etablerede sig i 1903 og har i de forløbne Aar leveret flere betydelige Bygningsarbejder, saaledes alene i Holbæk Arbejdet til Raadhuset, Banken og 4 Skoler, foruden mange andre Arbejder. — Hansen-Glem er Bestyrelsesmedlem

Interior fra Greiersens Butik.

i Roskilde Haandværkerforening og Østifternes Sten- og Billedhuggerforening.

Antikvitethandler *Otto Mellerup* var oprindelig Landmand, men paadrog sig en Legemsskade, der hindrede hans videre Ar-

Hansen-Glems Udstilling af Gravmonumenter.

Antikvitethandler Otto Mellerup.

bejde i Landbruget. Mellerups Moder og Søkende — Familien stammer forøvrigt fra den store Kornerupske Slægt — trængte imidlertid til Sønnen som Forsørger, og han paabegyndte da den Antikvitethandel,

H. C. ANDERSEN
Stiftsfuldmægtig.

EM. ERIKSEN
Direktør.

ANTON PETERSEN sen.
Købmand.

J. M. FRELLSEN
Fabrikant.

HANS LARSEN
Købmand.

CHR FAURHOLT
Isenkrammer.

JUL. NIELSEN
Bagermester.

EINAR LØYTVED
Købmand.

AXEL REICHERT
Købmand.

HARALD ANDERSEN
Installatør.

P. N. ANDERSEN
Hotelejer.

L. LARSEN
Købmand.

som nu er kendt Landet over og særlig har sine Kunder blandt den danske Adel. Mellerup har en mærkelig Evne til at opspore gamle værdifulde Sager, og en prisværdig Pietetsfølelse faar ham til at bevare dem i deres oprindelige Skikkelse. Det er kendt, at en afdød dansk Forfatter benyttede Mellerup som Model til et af sine berømte Skuespil, hvor han ret hensynsløst karrikerer Mellerups Ejendommeligheder.

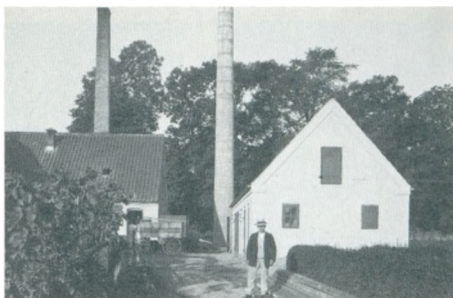
Store Mølle.

Roskilde-Egnens næststørste Mølle er Store Mølle. Den overtoges for et Par Aar siden af Mølle-ejer H. Drostgaard, som stammer fra Storehedinge og tidligere ejede Store Mølle i Køge. —

Fra Møllen fører den naturlige Vej til Bageriet.

Roskilde & Omegns Fællesbageri startedes i 1892 som et kooperativt Foretagende, idet Aktierne, lydende paa 10 til 100 Kroner, kom omkring

paa talrige Hænder. Midlerne var ikke særlig store, da man købte den gamle Kapelsmølle, men Lynildens Gud maa have set naadigt til det nye Foretagende, thi inden Sommeren var omme, havde Lynet forvandlet den gamle Mølle til Aske. Nu hjalp Assurancesummen, og der blev rejst et moderne Bageri for Tilvirkning af Rug- og

Roskilde & Omegns Fællesbageri.

Sigtebrød. Aktionærerne faar 5 pCt. af deres Penge; hvad der tjenes udover denne Rente, anvendes til velgørende Formaal, og paa dette Omraade har Fællesbageriet ogsaa ydet meget

godt. Bageriets Leder er Bestyrer *J. P. Hansen*, der tidligere er omtalt for sin Virksomhed i Byraadet.

For hundrede Aar siden etablerede Bagermester Sperling sig i Roskilde, og denne gamle Forretning overtoges i 1865 af Bagermester Ewerth senior, der atter i 1872 lod det gamle Firma overdrage til sin Søn, Bagermester Theodor Ewerth, som fører det gamle Firma i den gamle Tradition, der har baaret det gennem godt et Par Menneskealdre.

Bagermester *A. W. Ranfeldt* lærte i København og arbejdede derefter i en Række tyske Byer, indtil han 1910 etablerede sig. For et Aars Tid siden købte han saa det kendte Herbst's Bageri i Roskilde og har ved en Udvidelse bragt det frem i forreste Række, saa Ranfeldt nu beskæftiger 10 Mennesker.

Roskilde har indenfor Conditorfaget endnu en 100-aarig Forretning: det Conditori, Fru

Th. Ewerths Bagerforretning

P. KELP
Isenkrammer.

P. PETERSEN
Sadelmager.

K. MORTENSEN
Fabrikant.

W. P. D. JACOBSEN
Købmand.

V. HANSEN
Slagtermester.

L. JØRGENSEN
Fabrikant.

CHR. ESCK
Manufakturhandler.

TH. HALD
Købmand.

JOH. v. HALLE
Modehandler.

A. W. Ranfeldts Bageri.

Ejeren. Conditoriet hører til de gode, gamle, der har Ret til at skænke en af de lækre, men ak! nu saa dyre, Likører til Kaffen.

Under Omtalen af Forlystelseslivet har vi allerede omtalt flere af Byens Hoteller, deriblandt Byens fineste, *Hotel Prinsen*, der er saa gammelt, anset og velkendt, at det egentlig er unødvendigt at sige noget om det. Det overtoges i 1916 af Hotelejer Lauritz Petersen, der har set sig om i Verden og suppleret sin Uddannelse ved fleraarigt Ophold i Tyskland og England.

Jernbanehotellet har vi tidligere omtalt.

Den By, der blandt sine Borgere tæller den øverste Tillidsmænd indenfor Afholdsbevægelsen, har selvføl-

Fru Henriette Schmidts Conditori.

Henriette Schmidt har været Indehaver af de sidste Aar, og som beskæftiger 8 Mennesker. Patzi startede Forretningen, og den gik derefter fra hans Søn over paa Conditor Bangs Hænder, indtil Fru Schmidt blev

H. T. PLAMBECK
Fabrikant.

HARRY A. JENSEN
Købmand.

C. V. HANSEN
Købmand.

TH. EWERTH
Bagermester.

JACOB BACH
Direktor.

EMIL JENSEN
Fabrikant.

ANTON PETERSEN jr.
Købmand.

L. ANDERSEN
Farvehandler.

IM. RASMUSSEN
Gartner.

Hotel Prinsen.

ligtil *Gæstgivergaarden Sjælland*, der er ca. 100 Aar gammel. Her er der Plads baade til Folkene, deres Køretøjer og Heste, og i den rummelige Gaard kan der ofte afgøres en rask lille Handel

gelig ogsaa et Afholdshotel. Det aabnedes i sin Tid som Højskolehjem, men da Hotelejer L. F. Christiansen i sin Tid købte det, ændrede han dets Karakter samtidig med Navnet, der blev til *Roskilde Afholds- og Højskolehotel*. Hotellet har 21 hyggelige Værelser.

Landboerne søger, naar de skal overnatte i Købstaden, sær-

Roskilde Afholds- og Højskolehotel.

Gæstgivergaarden Sjælland.

om Hestene. Ejeren, Gæstgiver N.P. Hansen, drev tidligere Jernbanehotellets Kælderrestaurant.

Er Hesten købt, skal man ogsaa ofte have en Vogn, og her kan *Roskilde Vognfabrik* tilfredsstille enhver Ønske.

Fabriken ejes af Vognfabrikant P. Chr. Jensen, der først etablerede sig i København og derefter flyttede til Roskilde, hvor han har virket de sidste 16 Aar. Vognfabrikken beskæftiger under normale Forhold en halv Snes Mand, der tilvirker

Roskilde Vognfabrik.

Køretøjer til ethvert Brug, dog i første Række Luxusvogne. Fabrikant Jensen er Formand for Karetmagerens Fællesforening i Danmark og beklæder desuden mange andre Tillidshverv indenfor forskellige Foreninger.

Der findes i Roskilde en Købmandsgaard, hvor der

Jørgen Krogh's Købmandsgaard.

altid hersker et travlt og broget Folkeliv, hvoraf omstaaende Billede giver et Indtryk. Det er den 150aarige Købmandsgaard, hvor Købmand *Jørgen Krogh* nu residerer med en Medhjælperstab paa 16 Personer. Krogh etablerede sig i Ringstedgade 1904 og købte 4 Aar senere sin nuværende Ejendom, hvor han bl. a. indrettede et Foderblandingsanlæg med elektrisk Drivkraft. Krogh beklæder mange Tillidshverv, bl. a. som Medlem af Ligningskommissionen, af Handelsforeningens Bestyrelse (Næstformand) og lignende.

Hovedsædet for *Danske Landboforeningers Frøforsyning* er i Roskilde. Denne Institution oprettedes 1906 paa Initiativ af Grd. Poul N. Karlshøj.

Foreningens Formaal er at faa en ensartet og sagkyndig Ledelse af Landbrugets Frøavl, saaledes at Landbrugets Forsyning med Frø kan ske under den mest betryggende Form med Frø af de bedste eksisterende Stammer, fremavlet under streng Kontrol.

Desuden søges skabt en Eksport af de Frøsorter, som egner sig dertil.

Avlere antages kun blandt Landbo- og Husmandsforeningernes Medlemmer og efter anbefaling af vedkommende Planteavlsudvalg. — Som Grundlag for Avlen drives en skarpt kontrolleret Stamfrøavl.

Foruden Foreningens Hovedsæde findes Afdelinger i Skanderborg og Odense ligesom Foreningen har Forsøgs- gaard og Forædlingsvirksomhed i Roskilde og Øtofte- gaard. I Aaret 1915—16 talte Foreningen 1104 Avlere med et Frøareal paa 3084 hektar, og for Frømængden afregnedes ialt 1,960,000 Kroner. Foreningens daglige Drift ledes af Direktør S. Sørensen, der har faaet sin Uddannelse ved Landbohøjskolen i København og Uni- versitetet i Halle.

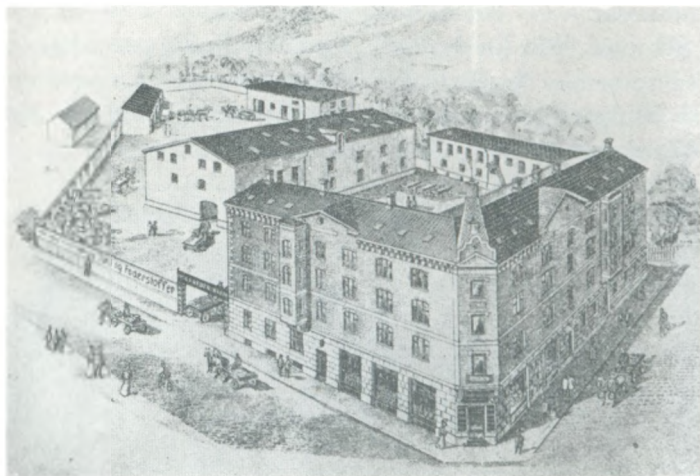
Firmaet *Otto Frederiksen & Søn* etableredes 1891 af Købmand Otto Frederiksen i en lille Butik paa Køgevej. 3 Aar senere byggede Frederiksen sin egen Ejendom, og da Forretningen voksede meget stærkt, byggede han sin nuværende store Købmandsgaard med større Maga-

D. L. F.s Bygninger i Roskilde.

siner og Plads til 70 Heste. Sønnen Carl Frederiksen optoges for kort Tid siden i Firmaet, der omsætter Kolonial, Korn og Foderstoffer.

Maskinfabrikant *Th. Petersen* byggede sin Fabrik i Roskilde 1909 og indrettede den særlig for Fremstilling af

Otto Frederiksen & Sønns Købmandsgaard.

Landbrugsmaskiner og Bygningsarbejde. Han beskæftiger 3 Mand.

Den Plambeckske Virksomhed er af gammel Dato. Den grundlagdes 1843 og kom i Plambeck sen. Eje 1858, medens den nuværende Ejer, Fabrikant H. T. Plambeck, overtog Virksomheden 1891 og fører den siden under Navnet *D. M. Plambecks Sønner*. I Uldspinderiet beskæftiges 5 Mennesker.

Fabrikant Plambecks Ejendom.

Th. Petersens Maskinfabrik.

Den Virksomhed, som Købmand L. Larsen de sidste Aar har drevet: det blandt By- og Landboere kendte Firma „*London Herre-Magasin*“, er trods sin Beliggenhed i en Sidegade nu oparbejdet til at være en efter For-

holdene ret anselig Forretning, der tæller med blandt Byens større, indenfor Ekviperings-Branchen. Larsen er en af de flittige Købmænd, der altid personlig tager Del i sin Forretning og derfor ogsaa ser den vokse sig stadig større.

Skomagemester *Anton Nielsen* begyndte sin Forretning i 1913. Sit Fag lærte han i Slagelse og gennemgik senere et Kursus paa Teknologisk Institut.

Skotøjs Bazaren kalder Skomagemester *H. N. Due* den Forretning, han etablerede i 1890 og hvor han beskæftiger 2 Mand. Due, der er Sønderjyde, begyndte først en Forretning i København, men fandt snart til Roskilde, hvor han bl. a. beklædte Stillingen som Fattigforstander i 6 Aar.

Anton Nielsens Skotøjsforretning.

Frk. *M. Christensens Handskeudsc'ø* aabnedes 1908 og foruden at levere gode Handsker findes her et godt

H. N. Dues Skotøjsforretning.

Frk. Christensens Handske-Udsalg.

P. Nielsens Urforretning.

har drevet sin egen Forretning og heri beskæftiger 3 Mennesker, sidder i Bestyrelsen for den lokale Urmagerforening og i de samvirkende Afholdsselskaber.

Roskilde Farve & Tapethandel startedes i 1908 af Farvehandler

Udvalg af prægtige Dukker.

Urmager *Peter Nielsen*, der en halv Snes Aar

L. Andersen, der stammer fra Helsingør, i hvilken By han lærte Malerfaget.

Købmand *J. L. Jensen* er barnefødt i Roskilde, og begyndte for sig selv i 1914. Han har en smuk Forretning, der er i stadig og jævn Fremdrift.

Købmand *C. V. Hansen* er i Bestyrelsen for Roskilde Amts 40. Skyttekreds og i Haandværkerforeningens Bestyrelse. For otte Aar siden byggede han sin egen Ejendom og indrettede to Forretninger i Forbindelse med hinanden — en Herreekviperingsforretning og en Cigarhandel.

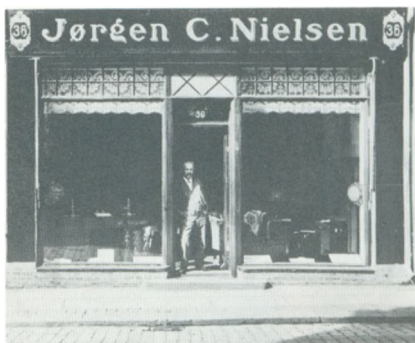
Snedkermesterforeningens tidligere Formand *Jørgen C. Nielsen* begyndte sin selvstændige Virksomhed i 1896, da han overtog Snedkermester Sørensen's Forretning.

C. V. Hansens Forretning.

Paa egne Værksteder, der beskæftiger 14 Mand, tilvirker Nielsen sine stilfulde Møber, passende for ethvert Hjem.

For 10 Aar siden engagerede Snedkermester *J. Jensen-Arnsøe* en Bydreng samtidig med sin Etablering. Det var hele hans Arbejdsstyrke — ja, saa havde han rigtignok ogsaa sin egen Arbejds-

Jørgen C. Niensens Møbelforretning.

kraft, og det var den bedste Del i Forretningen. Nu virker han som Regel med 20 Mand. Kan der tænkes bedre Anerkendelse af Mandens Energi og Dygtighed?

Roskilde Automobil- og Cyklefabrik kalder Cyklehandler *Anton Hansen* sit Firma. Han

Fra Jensen Arnøes Udstillinger.

begyndte det for et Par Aar siden og har nu et stort Værksted for Reparationer og beskæftiger her 4 Mennesker.

Roskilde Cyklelager indehaves af *A. P. Hansen*. Hansen er født 1880 i København, og var oprindeligt Maler af Profession, men startede i 1914 sin Cykleforretning, og beskæftiger nu 2 Mennesker. — *A. P. Hansen* er bl. a. Kasserer for Orkesterforeningen.

I Mejeriaktieselskabet *Klostervang* har Roskilde et moderne Mejeri, der producerer Smør, Ost, Mælk og Fløde

Anton Hansens Cykleforretning.

saavel til Hjemmeforbruket som til Eksport. Aktieselskabets Formand er Mejeriejer Tholstrup, medens den unge Fr. Lund, der var medvirkende ved Selskabets Start, er administrerende Direktør. Firmaet Roskilde Bryggerier er en Sammenslutning af to Bryggerier: P. Nielsen & Co. og J. R. Frederiksen. Niensens Bryggeri anlagdes allerede 1824 og blev i Familiens Hænder indtil det efter Ejerens Død i 1916 solgtes til Frederiksens Bryggeri, der anlagdes 1863. Nytaar 1895 blev Brygmester H. Christiansen knyttet til Firmaet og har siden stadig været Bryggeriets tekniske Leder. Dette havde hidentil kun haft en lille Omsætning, men i de følgende Aartier arbejdedes det godt op med en stadig stigende Produktion, saa det allerede inden Sammenslutningen stod som det største af Provinsens Hvidtølsbryggerier. I 1915 er F. R. Frederiksens ældste Søn A. Fang indtraadt i Ledelsen.

Sommeren 1904 nedbrændte det gamle Bryggeri. Det er derefter blevet afløst af et nyt, større og helt igennem tidssvarende. Efter Sammen-

saavel til Hjemmeforbruket som til Eksport. Aktieselskabets Formand er Mejeriejer Tholstrup, medens den unge Fr. Lund, der var medvirkende ved Selskabets Start, er administrerende Direktør.

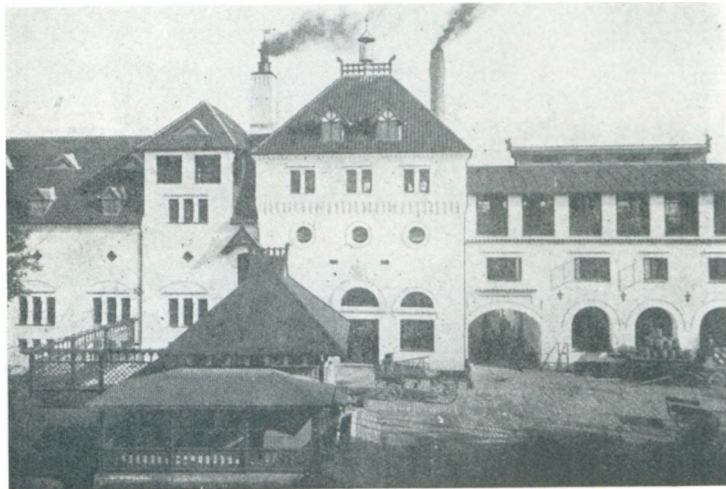
Firmaet Roskilde Bryggerier er en Sammenslutning af to Bryggerier: P. Nielsen & Co. og J. R. Frederiksen. Niensens Bryggeri anlagdes allerede 1824 og blev i Familiens Hænder indtil det

Roskilde Cyklelager.

Mejeriaktieselskabet Klostervang.

Roskilde Bryggerier.

4/12 1877

A. FANG
Direktør.

H. CHRISTIANSEN
Brygmester.

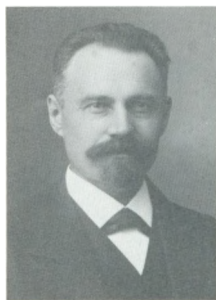
CHR. HUIDE
Fotograf.

slutningen af de to Bryggerier er P. Nielsen & Co.s Bryggeri i Skomagergade blevet nedlagt og hele Produktionen henlagt til det nye Bryggeri i Algade.

Det til P. Nielsen & Co.s Bryggeri hørende Malteri er overtaget af H. Christiansen og A. Fang og drives af dem under Firmanavnet *Roskilde Maltfabrik*.

Roskilde Andels Svineslagteri er en meget betydelig Virksomhed, der ejes af ca. 4000 Andelshavere. Slagteriet, der er fuldt udbetalt, beskæftiger ca. 90 Funktionærer og Arbejdere i Slagteriet og tilhørende Afdelinger, der omfatter Ægeksport, Fedtsmelteri, Pølsefabrik, Destruktionsanstalt og et Detailudsalg, hvorfra der aarlig sælges for 1¹/₄ Million Kroner i Detailsalg. Slagteriet har haft 3 Direktører.

Direktør T. G. Jungersen ledede Slagteriet fra 1894/1901, Totalslagtningen i disse Aar androg 153789 Svin, og der udbetaltes til Andelshaverne Kr. 5,497,690,—. Direktør Th. Boyer fra 1902/1908 havde Totalslagtning paa 192,967 Svin og udbetalte til Andelshaverne Kr. 10,525,000.—. Nuværende Leder er Direktør Henry Haunsbo. Totalslagtningen i hans hidtidige Regeringstid androg fra 1909/1916

JØRG. C. NIELSEN
Snedkermester.

H. DROSTGAARD
Møllejejer.

C. F. P. GOTTSCHALK
Malermester.

T. JACOBSEN
Malermester.

J. JENSEN ARNSØ
Snedkermester.

P. NIELSEN
Urmager.

H. HANSEN
Slagtermester.

CHR. A. NIELSEN
Snedkermester.

TH. PETERSEN
Fabrikant.

Exterierer fra Roskilde Andels Svinelagteri.

604549 Svin og har i samme Tidsrum udbetalt til Andelshaverne Kr. 53,200,000,—.

Det gamle ansete Slagterfirma *Carl Frederiksen & Søn* etableredes 1824 af Bedstefaderen til den nuværende Chef, der overtog Forretningen 1878. Firmaet, der beskæftiger ca. 30 Mennesker, havde tidligere en meget stor en gros Forretning, men Krigen og dens Maximal-

Carl Frederiksen & Søn's Udsalg.

priser har lagt denne Side af Virksomheden øde. Indehaveren optog i 1914 sin Søn, Slagtermester Otto Frederiksen i Firmaet.

I 1863 startede Snedkermester J. Petersen en Møbelforretning i Roskilde, som ved hans Død i 1903 overgik til den ældste Søn P. Petersen. Nogle Aar siden optoges Broderen, H. J. Petersen, i Firmaet, der nu føres videre

under Navnet *P. Petersen & Co.*

Forretningen har egne Værksteder, hvor der beskæftiges 10 Mennesker, og foruden

Fremstilling af Møbler udfører Firmaet alt Snedkerarbejde. For sit

gode Arbejde modtog Firmaet et Diplom paa en Udstilling, hvor Firmaet havde et Dagligstue-Møblement fremme.

En stor, moderne Forretning for Herreekvipering er *Andr. Jørgensens Efff.* Købmand Hans Larsen blev 1910 Indehaver af denne Forretning sammen med Stifterens Søn, men for kort Tid siden overtog Larsen Firmaet for egen Regning.

Købmand *Lauritz Nielsen* overtog for et Aarstid siden det Skræderi og Herreekviperingsforretning, som *O. C. Christensen* etablerede for 39 Aar siden. Forretningen

giver Beskæftigelse til en halv Snes Mennesker.

Byens ældste Bagerforretning, *Julius Niensens Conditori*, er stiftet allerede 1763. Den nuværende Indehaver, der er født i Roskilde, overtog

P. Petersen & Co.s Møbelforretning.

P. Petersen & Co.s Værksted.

Andr. Jørgensens Eftf.

Forretningen 1898 og fik i 1909 Bronzemedaille for sine Honningskager. I Forretning og Bageri beskæftiges ialt 6 Mennesker.

Bagermester *Oluf Olesen*, der kom fra Kolding, har kun drevet sin Forretning i et Par Aar, men i denne korte Tid naaet at fordoble dens Om sætning, saa der

nu beskæftiges 8 Mennesker.

Gartner *H. P. Henriksen* anlagde sit Gartneri i 1890 og aabnede 1902 en Butiksforretning. *H.* dyrker særlig Blomster og alm. Grøntsager.

Lauritz Nielsens Ekviperingsforretning.

I Hotel Prinsens Bygning findes *Carl Jacobsens* Ekviperingsforretning, der er en af Byens eleganteste Butiksforetninger; oparbejdet fra en ringe Begyndelse til nu at beskæftige 3 Ekspedienter og 6 Skrædere.

Blikkenslager *Einar Løytved* har lært hos sin Fader, hvis Forretning han overtog i 1908. Forretningen er etableret i 1835 af *Jørgen Løytved*.

Glarmester *P. Jul. Delfs* etablerede sig i Ringstedgade 1904 og beskæftiger sig med Bygningsarbejde, Indramning og Polering.

Svaneapoteket, der nu ejes af cand. pharm. *Chr. Dahlberg*, er et af Danmarks smukkeste Apoteker, idet alt Inventaret er udført i Teaktræ og prydet med smukt Billedskærerarbejde, der er udført af Apotekets tidligere Indehaver, Apoteker *Park*.

Oluf Olesens Bageri

Julius Nielsens Conditiori.

Hotel Kronprinsen, der er et yndet Sted for Sportsmænd, ejes af Hotelejer *P. Andersen*, der overtog Hottellet for 9 Aar siden.

Glarmester *Halvor Hansen* etablerede sig

H. P. Henriksens Gartneriudsalg.

for 4 Aar og har nu en smuk Butik og Arbejde, saa han kan beskæftige 1 Svend.

Af Byens Malermestre finder vi C.F. Gottschalk, der er født i Roskilde, etablerede sig her 1890, og nu beskæftiger 11 Mennesker,

hovedsagelig med Bygningsarbejder. Som Lærer ved Teknisk Skole gennem 20 Aar har Malermester Gottschalk

Carl Jacobsens Ekviperingsforretning.

Blikkenslager Løytveds Udsalg.

Svaneapoteket.

P. Jul. Dells Butik.

haft stor Indflydelse paa Uddannelsen af de unge Haandværkere i Byen.

Malermester *F. Jacobsen* har lært paa Landet, blev Svend 1884 og etablerede sig i

Hotel Kronprinsen og Roskilde Savværk.

Roskilde 1890, hvor han overtog en Forretning. *Jacobsen*, der kan paa-tage sig alt Malerarbejde, beskæftiger 18 Mennesker.

Christine Erbes Elff. er en kendt Forretning for Børneekvipering og

Børnekonfektion, der etableredes i 1882. Oprindelig handlede Firmaet med Herreekvipering, men efter at Købmand Th. Hald overtog Firmaet, ændredes Forretningens Specialitet i den nævnte Retning.

I den gamle Postgaard etablerede Købmand *Albert Hansen* i 1906 sin Købmandsforretning, der beskæftiger 4 Mennesker og omfatter Kolonial, Markfrø, Kul og Koks.

Malermester Gottschalks Ejendom.

N. P. NIELSEN
Købmand.

CARL JACOBSEN
Ekviperingshandler.

ALBERT HANSEN
Købmand.

INGEMAN AABYE
Snedkermester.

J. JUL. DELFS
Glarmester.

CHR. PETERSEN
Købmand.

J. L. JENSEN
Købmand.

H. P. HENRIKSEN
Handelsgartner

F. BRANDT
Drejermester.

Th. Halds Børnekonfektion.

Malermester Jacobsens Ejendom.

Glarimester *Bernhard Guhle* startede sin Forretning i 1893 og har i de forløbne Aar haft mange store Arbejder i Entreprise, bl. a. paa Rigshospitalet og i Roskilde Domkirke.

For 9 Aar siden overtog Købmand *P. M. Frederiksen* sin Broders For-

Alb. Hansens Bod.

Glarimester Bernh. Guhle.
Danske Byer og deres Mænd

Sadelmager H. P. Pedersen.

retning, der aabnedes for 25 Aar siden, og har ført den godt frem, saa der nu beskæftiges 3 Mennesker.

Drejermester *Fr. Brandt* lærte i sin Fødeby Sorø og etablerede sig i Roskilde 1894, 8 Aar senere flyttede han til sine nuværende Lokaler, hvor han beskæftiger 4 Mennesker.

En anden Roskilde Haandværker, der stammer fra Sorøegnen, er Sadelmager *Hans Pedersen*, der 1909 overtog sin nuværende Forretning, som han har ombyg-

F. Brandts Butik.

P. M. Frederiksens Købmandshandel.

get og udvidet.

Sadelmagerfirmaet *P. Petersen & Søn* er etableret 1880 af *P. Petersen*, der optog sin Søn i Firmaet 1902. Forretningen beskæftiger 5 Mennesker, hovedsagelig ved Fremstilling af Seletøj.

Guldsmed *S. Guldager* startede sin Forretning i 1903 paa samme Sted, hvor han endnu har tilhuse.

Faa Aar senere begyndte Købmand *Carl Schelhase* sin Forretning, der efterhaanden voksede sig saa stor, at

P. Petersen & Søn.

Uhrmager S. Guldager.

en Flytning blev nødvendig i 1913 for at skaffe mere Plads. I sin Butik sælger Schelhase Kaffe, The, Chokolade og Konfektur, medens han paa sin Fabrik selv laver Konfekt, Marcipanfigurer etc.

Den største Forretning i den elektriske Branche er

Kaffe Huset.

Installatør H. Andersen.

Harald Andersens Installationsforretning paa Algade, hvor der stadig er Arbejde til 16 Mand. Andersen overtog Forretningen for 3 Aar siden.

Møbelsnedker *Chr. A. Nielsens* Forretning er grundlagt allerede 1825 og overtoges af Nielsen i 1892. Udvidelser har gentagne Gange medført Flytninger og der beskæftiges nu 9 Mennesker i Forretningen, der foruden Fremstilling af Møbler paatager sig alt Snedkerarbejde.

En anden Virksomhed indenfor Træindustrien drives af O. Rasmussen under Navnet *Roskilde Trævarefabrik*, der etableredes for 3 $\frac{1}{2}$ Aar siden og beskæftiger 5 Mand.

Paa Raadhustorvet 10 ligger Uldvarehuset, hvis Indehaver er Købmand *Wilh. Dichmann*, der til Forretningen har knyttet et Maskinstrikkeri.

Købmand *J. v. Halle* paabegyndte i 1911 en Mode- og Manufakturhandel, særlig anlagt med det gode Damepublikum for Øje. Forretningen er ikke alene nydelig, men den har ogsaa gode, udsøgte Varer, saaledes som det bedste Publikum kræver.

Købmand *Chr. Faurholt* har nylig startet en Isenkram-

C hr. Faurholts Bod.

Chr. Faurholts Isenkramforretning.

Chr. A. Nielsens Møbler.

Roskilde Trævarefabrik.

J. v. Halle's Butik.

Uldvarehuset.

Roskilde Kontantforretning.

forretning, der i sit Udvalg og Udstyr er up to date. Faurholt lærte hos Baadsgaard i Aarhus og bestyrede derefter en Roskilde Isenkramforretning i 3 Aar inden han stod bag sin egen

Disk, hvor han nu har 4 Mand til Hjælp.

Købmand *Axel Reichert*, der etablerede sig 1911, har netop i disse Dage solgt sin Forretning og agter yderligere at forlade Roskilde. Manufakturhandler *C Andersen* overtog nylig Roskilde Kontantforretning, der beskæftiger 4 Mennesker.

En kendt Skikkelse er Bagemester *Fr. Andersen*, der kom til Roskilde 1902 og i sin Forretning beskæftiger 15-18 Mennesker.

Andersen er ivrig Sejlsportsmand, og i hans Præmiesamling findes hele 20 fra Sejlsporten. Desuden er An-

Fr. Andersens Bageriudsalg.

dersen i Bestyrelsen for Dansk

Arbejde og Medlem af Direktionen for Roskilde Landbobank.

Fabrikant Lars Jørgensen startede i 1902 *Roskilde Cementvarefabrik*,

Cementvarefabriken.

der stadig er gaaet jevnt fremad og nu beskæftiger 6 Mand. Oprindeligt var Jørgensen Snedker, men hans store Interesse for alt Entreprenørarbejde førte med sig, at han paabegyndte sin nuværende Virksomhed for 16 Aar siden.

Vi maa nævne endnu et Par Slagtere i Roskilde. *Brødrene Hansen* etablerede sig 1902 og har stadig ført deres Virksomhed i samme Ejendom, som de senere selv købte.

Slagtermester *Hans Andersen* blev sin egen Mand for

Lauritz Olsen Skræder

22 Aar siden og har de sidste 12 Aar drevet sin Forretning i sine nuværende Lokaler, hvor han assisteres af 2 Mennesker.

Det gamle Stenhuggerfirma *J. C. Hansen* begyndte sin Forretning i 1873. Det var den

M. MATHIASEN
Skrædermester.

H. N. DUE
Skomagermester.

H. HANSEN
Glarmester.

OLE RASMUSSEN
Fabrikant.

THOMAS LARSEN
Købmand.

MAX GREIERSEN
Manufakturhandler.

CARL FREDERIKSEN
Købmand.

ANTHON NIELSEN
Skomagermester.

HANS PETERSEN
Sadelmager.

nuværende Indehavers Fader, der var Grundlæggeren, men allerede 1889 overtog Erik Hansen Firmaet, der nu er godt og vel 42 Aar gammelt, og i sin Art Roskilde Bys ældste Forretning. Firmaets Specialitet er kunstnerisk udførte Gravminder.

H. Andersens Kødudsalg.

J. C. Hansens Udstilling.

sen, der med Held har deltaget i flere Frugtudstillinger, begyndte sin selvstændige Virksomhed i 1908 og beskæftiger nu 5—6 Mennesker i sit Gartneri.

Roskilde Lervarefabrik startedes

Tømremester *Johs. Sørensen* overtog i 1910 det gamle Firma Reimers Eftf. og beskæftiger 10 Svende. Sørensen har Sæde i Haandværkerforningens Bestyrelse og er Skuemester ved Svendeprøverne.

Gartner *Emil Bastian-*

Emil Bastiansens Gartneri.

Fra Lervarefabriken.

i 1847 og har stadig været paa samme Families Hænder. Den nuværende Ejer af Fabriken er Fabrikant Georg Brack, der har haft den i 24 Aar og beskæftiger 22 Mennesker.

Roskilde Træskofabrik anlagdes 1906 af Fabri-

kant N. Petersen, som senere udvidede Virksomheden med et Savværk. Fabriken fremstiller Træsko og Emballage og beskæftiger 19 Mennesker, under normale Forhold 26.

En af Byens Fotografer er *Valdemar Olsen*, der er født og har faaet sin Uddannelse i København, derefter virket i Kolding gennem 11 Aar, indtil han 1914 etablerede sig i Roskilde.

Træskofabriken.

Café „Centralen“.

Efter en solid Uddannelse paa Grand Hotel i Odense blev Restauratør *Chr. O. Johansen* Overkølnet paa Hotel Kongen af Danmark, var derefter 7 Aar i Udlandet og startede 1913 en Restaurant i Roskilde under Navnet „Centralen“, hvor der beskæftiges 7 Mennesker.

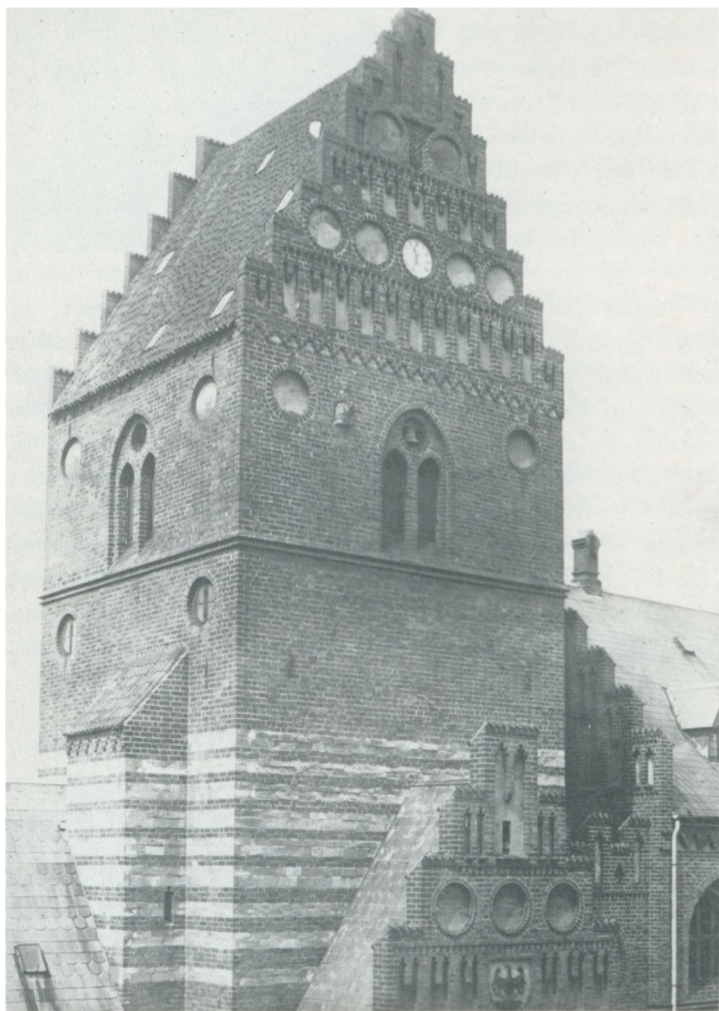
Der bor i Roskilde en Mand, som har haft stor Betydning for dansk Arkitektur, Det er Fotograf, cand. phil. *Kr. Hude*, der begyndte som Amatørfotograf og tog gode Plader af vore gamle Kirker, Slotte og Gaarde. Hude er besjælet af den største Interesse for sit Arbejde, og han tager sine Billeder med sikker Sans for den arkitektoniske Virkning og Fordeling af Lys og Skygge. Mange af hans Billeder er enestaaende, og deres Betydning maales for den, der mangler Forudsætning til en rigtig Vurdering, bedst derved, at Nationalmuseet køber de fleste af Hudes Billeder. Hude har nu 6000 Plader af gammel dansk Arkitektur og Kunst, Herregaarde, Kirker, Kirkeinventar og Møbler. De fleste af Billederne i denne Bog skyldes Hude. Se f. Eks. paa de tre dejlige Billeder, der slutter Bogen. Den Mand, der har optaget dem, er Kunstneren i sit Fag.

— — —

Vi har nu ført Læseren gennem den Del af Roskilde, der danner „Erhvervet“, Byens faste indtægtsgivende Kerne, vi har forestillet Læseren for Firmaer i ethvert Milieu, den store Fabriksherre og den lille Detaillist, Storkøbmanden og Haandværkeren, hver med sin Berettigelse, sin Gerning og sin Andel i Udviklingen og Fremdriften af den By, de har valgt som deres Virkefelt.

Mindernes By.

Roskilde.

St. Laurentii Taarn.

Roskilde har Historie. Mere end de fleste danske Byer er dens Navn fra de ældste Tider knyttet til Landets Historie.

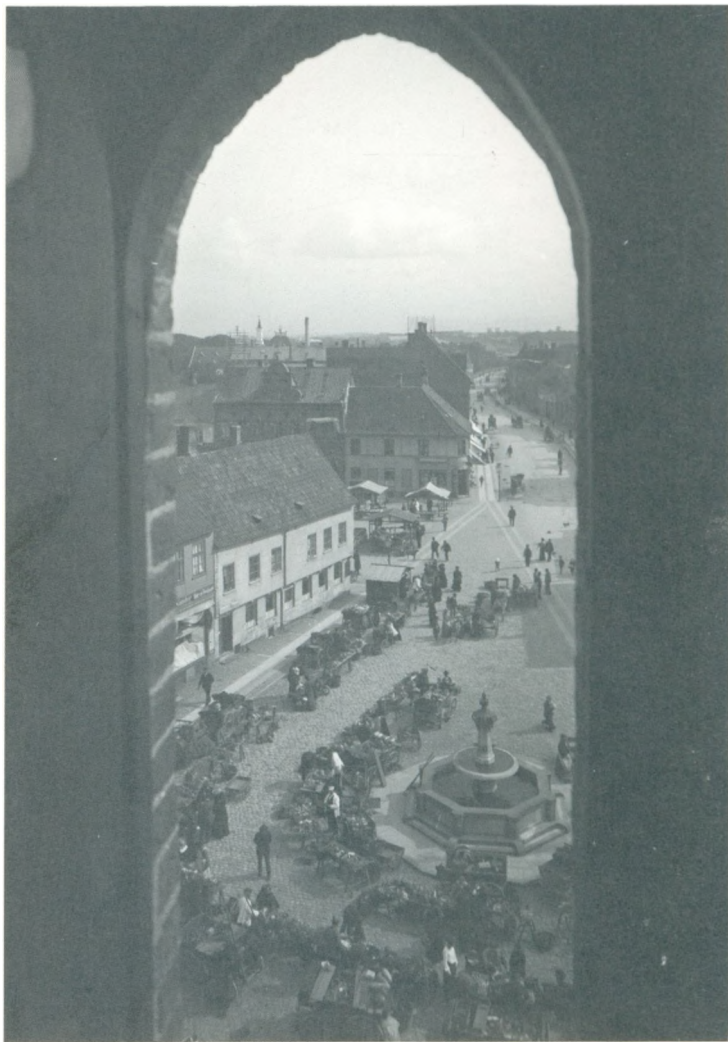
I den tidligste Tid var den Kongestaden, hvor Harald Blaatand rejste Kongeborgen.

Saa blev den en mægtig Bispestad, hvor Kirkens Mænd rejste prægtige Bygninger, bl. a. Domkirken, der byggedes efter Kathedraalen i Tournai.

Og nu er den en driftig Borgerby, hvis Beboere har rejst deres eget Hus, Raadhuset, paa Byens Torv og ved at anvende det gamle St. Laurentii Taarn som Bygnings Midtpunkt har de paa en fin Maade symbolsk bygget Bro mellem de gamle Dage og vore Dage.

Dette Symbol findes i Borgernes Hus. Og med Rette!

Thi var Roskilde Kongestad eller Residensstad, altid var der i Byen flittige, aarvaagne Borgere, der varetog Byens Interesser. Blot dette ene Eksempel: da Venderne i Svend Grathes Regeringstid var særlig slemme mod Roskilde, syntes Borgerne, at Kongen ikke udrettede

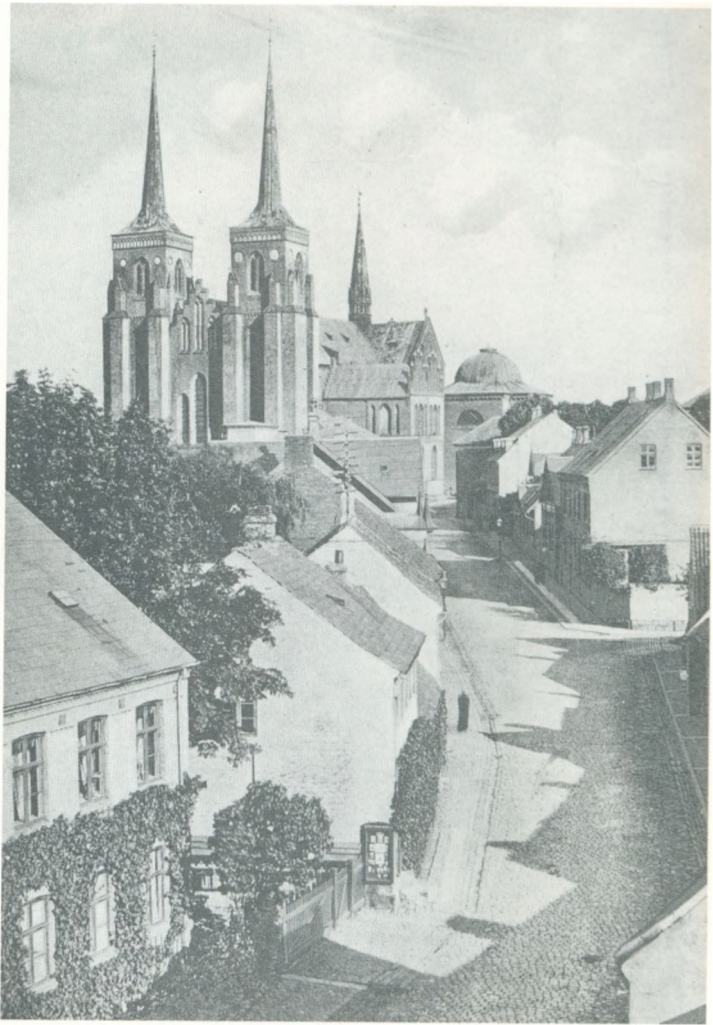

Udsigt fra Raadhustaarnet.

tilstrækkelig til Byens Beskyttelse. Resolut tog Roskilde-borgeren Veteman da Initiativet til at danne et Forsvar af Byens egne Borgere og Fribytterlavet Roskilde-Brødre forsvarede Byen mod Venderne.

Det var Byens Borgere dengang, som det den Dag i Dag er Byens Mænd, der arbejder for Roskilde og dens Fremtid.

Og heri ligger det lykkelige Varsel om, at dette Arbejde vil blive til Velsignelse.

Roskilde Domkirke hæver sig dominerende op over alle sine Omgivelser.

INDHOLD

Forhistorie	5
Roskilde i vore Dage	8
Kirker, Klostre, Stiftelser m.m.	11
Offentlige Bygninger – Garnisonen .	19
Byens Styrelse	24
Kommunale Værker	31
Skolevæsenet	35
Trafikvæsen, Telegraf og Telefon	39
Pressen	43
Forlystelser og Foreninger .	44
Erhvervslivet	50
Efterskrift	

*»En byhistorie – Roskilde ved århundredeskiftet«
tegner et klart billede af det gamle Roskilde, byen
og dens mennesker.*

*For enhver, der interesserer sig for Roskilde, er bogen
en kulturhistorisk perle.*

*Den er tilmed skrevet i et let læseligt sprog, og med
en tekst som er opdelt i overskuelige afsnit.*

*Med sine 244 samtidige fotos er bogen også med til
at anskueliggøre, hvordan en dansk provinsby og
dens egn skifter ansigt i løbet af tre kvarte
århundreder.*